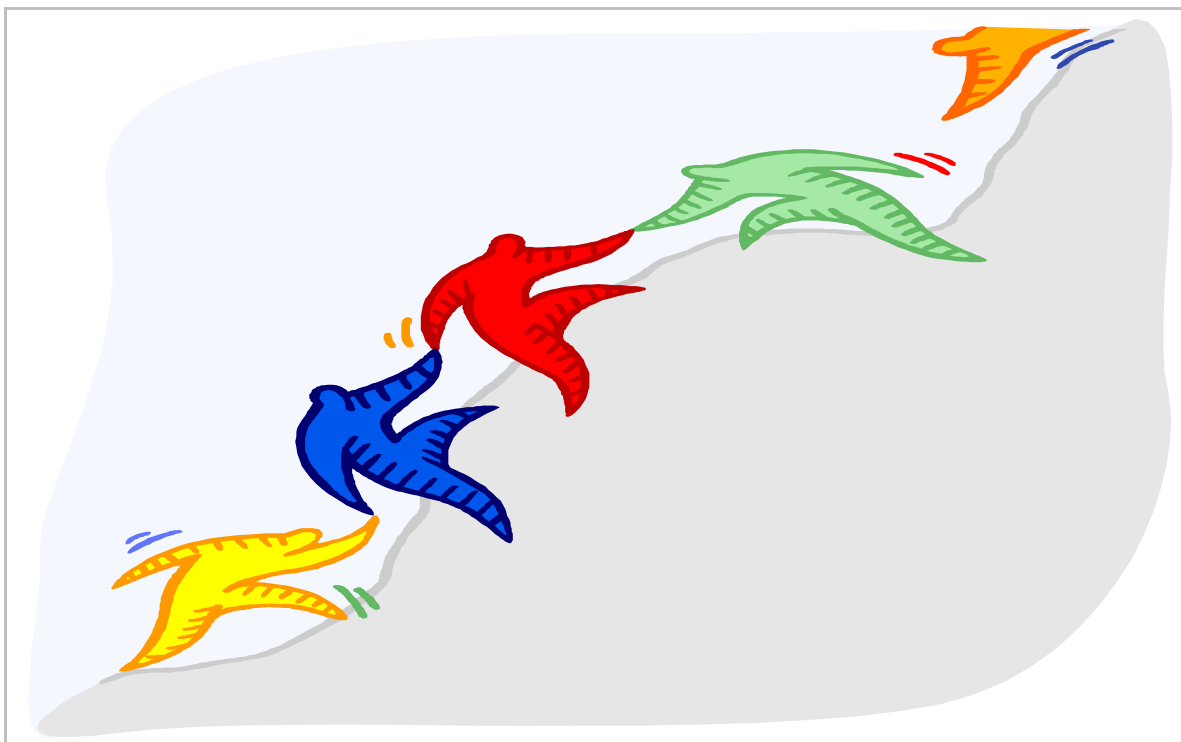

Samenwerken aan doorgaande begeleiding.

Sandra Geurds-Bruins
Studentnummer 2134497

Juni 2010

Master Special Educational Needs (M SEN)
Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg
Leerroute: Coachend Innoveren (CVD2)
Begeleid door: Mieke Urff

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Samenvatting	4
Hoofdstuk 1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding en probleemstelling	6
1.2 Onderzoeksvraag	6
Hoofdstuk 2 Theoretische onderbouwing	9
2.1 Problemen ten aanzien van een toename van leerlingen met gedragsstoornissen en/of psychische problemen in het MBO.	9
2.2 Warme overdracht van een VSO-leerling naar een vervolgopleiding.	11
2.3 Een protocol voor de overgang van VSO-leerlingen naar een vervolgopleiding.	12
2.4 Succesfactoren die bijdragen aan het succes.	15
2.5 In ontwikkeling	16
Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie	17
3.1 Context	17
3.2 Respondenten	19
3.3 Onderzoeksmethode	19
3.4 De keuze van de waarnemingsmethode	20
3.4.1 Literatuuronderzoek	20
3.4.2 Interview	20
3.4.3 Enquête	21
3.5 Betrouwbaarheid, validiteit en triangulatie	21
3.6 Ethische aspecten	22
Hoofdstuk 4 Datapresentatie en resultaten	24
4.1 Informatieoverdracht	24
4.2 Voorbereiding leerling	29
4.3 Ambulante begeleiding	33
4.4 Doorgaande begeleiding en visie	35

Hoofdstuk 5 Data-analyses	39
5.1 Informatieoverdracht	39
5.2 Voorbereiding leerling	40
5.3 Ambulante begeleiding	41
5.4 Doorgaande begeleiding en visie	42
Hoofdstuk 6 Antwoorden op de onderzoeksvraag en conclusies	43
6.1 De onderzoeksvraag	43
6.2 Conclusies	43
6.3 Valideren	45
Hoofdstuk 7 Evaluatie	46
7.1 Aanbevelingen naar aanleiding van de conclusies	46
7.2 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek	47
7.3 Evaluatie van het onderzoek	47
Nawoord	49
Literatuurlijst	50
Bijlagen	52
Bijlage 1: Portfolio	52
Bijlage 2: Overdrachtdossier	60
Bijlage 3: Protocol intakegesprek	63
Bijlage 4: Verschillen tussen respondenten (leerlingen)	65
Bijlage 5: Lege vragenlijst voor interview leerlingen	66
Bijlage 6: Verzamelde vragenlijst van 3 leerlingen	69
Bijlage 7: Lege vragenlijst voor enquête leerkrachten	75
Bijlage 8: Verzamelde vragenlijst van 9 leerkrachten	79
Bijlage 9: Lege vragenlijst voor enquête ambulant begeleiders	83
Bijlage 10: Verzamelde vragenlijst van 8 ambulant begeleiders	88

Samenvatting

Dit onderzoeksverslag van mijn praktijkonderzoek heb ik uitgevoerd voor mijn HBO Master SEN (Special Educational Needs), binnen mijn praktijk.

Als Ambulant Begeleider (AB'er) werk ik met leerlingen met een cluster 4 indicatie¹ binnen het Middelbaar Beroeps Onderwijs (MBO).

Een leerling met een cluster 4 indicatie heeft specifieke onderwijsbehoeften. In het Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) krijgt een leerling de persoonlijke begeleiding die tegemoet komt aan de specifieke onderwijsbehoeften. Als deze leerling uitstroomt naar een vervolgopleiding is het van belang dat de vervolgopleiding op de hoogte is van de specifieke onderwijsbehoeften, zodat er doorgaande begeleiding plaats kan vinden. Voordat doorgaande begeleiding plaats kan vinden, moeten er stappen worden genomen ten aanzien van de persoonlijke begeleiding tijdens de uitstroom van een VSO-leerling naar het MBO.

In dit onderzoek inventariseer ik wat de behoefte aan persoonlijke begeleiding is tijdens de uitstroom van een leerling van VSO het Kompas naar een vervolgopleiding van Regionaal Opleidingencentrum (ROC) Lek of ROC Vallei. De namen van alle scholen die in dit onderzoeksverslag worden genoemd zijn fictief.

De onderzoeksvraag die centraal staat in dit onderzoeksverslag is:

Wat is de behoefte aan persoonlijke begeleiding van een VSO-leerling van het Kompas die uitstroomt naar ROC Lek of ROC Vallei ?

¹ Het speciaal onderwijs is onderverdeeld in vier clusters;
cluster 1, voor visueel gehandicapte,
cluster 2, voor dove of slechthorende leerlingen, en/of leerlingen met ernstige spraakmoeilijkheden,
cluster 3, voor lichamelijk gehandicapte leerlingen, langdurig zieke kinderen met een lichamelijke handicap en zeer moeilijk lerende kinderen (ZMLK),
cluster 4, voor leerlingen met gedragsstoornissen en/of psychische problemen.

De inventarisatie van de behoefte aan persoonlijke begeleiding vindt plaats vanuit het perspectief van leerlingen, leerkrachten, AB'ers en literatuuronderzoek.

Literatuuronderzoek leidt tot een theoretische onderbouwing van de behoefte aan persoonlijke begeleiding van een VSO-leerling.

Door middel van interviews en enquêtes, vindt de inventarisatie vanuit de respondenten (leerlingen, leerkrachten en AB'ers) plaats.

De verkregen data vanuit de interviews en enquêtes worden gepresenteerd en geanalyseerd in dit onderzoeksverslag en daaruit worden conclusies getrokken.

In dit onderzoek worden aanbevelingen gedaan, waarmee leerkrachten, intake op het MBO, AB'ers en andere betrokkenen kunnen samenwerken aan doorgaande begeleiding.

Sandra Geurds-Bruins

Juni 2010

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding en probleemstelling

Een leerling verlaat, al dan niet na het behalen van een diploma het Kompas.

Er zit een periode tussen het moment van uitstroom uit het VSO en de instroom in het MBO, vanwege de zomervakantie. In deze periode volgt de leerling geen onderwijs. Tijdens deze periode is contact met een persoonlijk begeleider belangrijk. Deze kan de leerling blijven volgen en voortijdig uitval voorkomen. Uit gesprekken met voortijdige schoolverlaters (VSV'ers) binnen het MBO, is gebleken dat ze vooral behoefte hebben aan persoonlijke begeleiding (Ministerie van OC&W, 2006).

Leerlingen die afkomstig zijn van het Kompas hebben een cluster 4 indicatie. Deze indicatie geeft hen recht op een leerlinggebonden financiering (LGF), ook wel het rugzakje genoemd. LGF is een subsidieregeling, waarmee de leerling in aanmerking komt voor extra faciliteiten en ondersteuning van een AB'er. De AB'er werkt vanuit een regionaal expertise centrum (REC). Een REC coördineert de begeleiding vanuit de ambulante dienst aan leerlingen met een LGF en voert de landelijke verplichting tot indicering uit (Radar/ABS, 2009).

Als AB'er binnen het MBO heb ik te maken met leerlingen die een cluster 4 indicatie hebben.

Deze leerlingen zorgen voor de grootste groep VSV'ers binnen het MBO. Zij lopen een risico om het MBO voortijdig te verlaten als gevolg van gedragsstoornissen en/of psychische problemen.

Door gedragsstoornissen en/of psychische problemen hebben zij moeite met de overgang van het VSO naar een vervolgopleiding (Brinkman, Steenhoven, van der & Veen, van, 2008).

Om deze overgang goed te laten verlopen en doorgaande begeleiding te bieden, is het belangrijk dat ze worden overgedragen aan een vervolgopleiding (warme overdracht) (Clijsen, Lieverloo, van, Mathijssen & Schoots, 2007).

1.2 Onderzoeksvraag

Het doel van het onderzoek is het verbeteren van de persoonlijke begeleiding die aan een leerling van het Kompas wordt geboden gedurende de uitstroom naar een vervolgopleiding. Een verbeterde persoonlijke begeleiding moet ervoor zorgen dat de specifieke onderwijsbehoeften van een leerling duidelijk zijn voorafgaand aan de start van de vervolgopleiding, waardoor een leerling een goede start kan maken op de vervolgopleiding.

De behoeften in relatie tot persoonlijke begeleiding breng ik in kaart en de resultaten worden opgenomen in een stappenplan, dat de uitstroom van VSO naar MBO soepel kan laten verlopen.

Samen met een collega AB'er is vanuit het Kompas en onze AB-dienst de opdracht een stappenplan te ontwikkelen.

Om een stappenplan te ontwikkelen en draagvlak te creëren, gebruiken wij de resultaten die uit dit onderzoek komen.

Bovenstaande leidt tot de vraag die centraal staat in mijn onderzoek.

Wat is de behoefte aan persoonlijke begeleiding van een VSO-leerling van het Kompas die uitstroomt naar ROC Lek of ROC VALLEI ?

De onderzoeksvraag is het doel *in* mijn onderzoek. Ik wil inventariseren wat de behoefte aan persoonlijke begeleiding is tijdens de uitstroom van een leerling van het Kompas naar een vervolgopleiding.

Om de onderzoeksvraag te verhelderen heb ik deelvragen opgesteld en verdeeld in vier categorieën in relatie tot persoonlijke begeleiding.

Informatieoverdracht:

- Hoe vindt op dit moment informatieoverdracht plaats van het Kompas naar een vervolgopleiding?
- Wat is de behoefte van een leerling in relatie tot informatieoverdracht?

Vorbereiding leerling:

- Hoe worden leerlingen op dit moment voorbereid op een intakegesprek van de vervolgopleiding?
- Wat is de behoefte van een leerling in relatie tot het voorbereiden op een intakegesprek van de vervolgopleiding?

Ambulante begeleiding:

- Wordt er voor de start van de vervolgopleiding informatie gegeven over ambulante begeleiding?
- Wat is de behoefte van een leerling in relatie tot begeleiding door een AB'er voorafgaand aan de vervolgopleiding?

Doorgaande begeleiding en visie:

- Hoe vinden leerlingen, leerkrachten en AB'ers dat doorgaande begeleiding in de praktijk plaats moet vinden?
- Is er een visie op de uitstroom van leerlingen van het Kompas naar een vervolgopleiding?

Hoofdstuk 2 Theoretische onderbouwing

In dit hoofdstuk zal aan de hand van literatuurstudie duidelijk worden gemaakt, waarom het belangrijk is dat er een warme overdracht plaatsvindt tussen het VSO en een vervolgopleiding, zodat een doorgaande begeleiding gerealiseerd kan worden.

In de eerste paragraaf wordt beschreven wat de problemen in het MBO op dit moment zijn en hoe deze problemen zich uiten.

In de tweede paragraaf wordt dieper ingegaan op de warme overdracht en het belang van een warme overdracht voor een VSO-leerling met een cluster 4 indicatie.

Tijdens de uitstroom van het VSO naar een vervolgopleiding kan met een protocol worden gewerkt.

In de derde paragraaf wordt beschreven wat het doel is van een protocol, wie erbij betrokken zijn en hoe een protocol kan ondersteunen bij een warme overdracht.

Om de uitstroom van het VSO naar een vervolgopleiding succesvol te laten verlopen zijn succesfactoren belangrijk. Deze worden besproken in paragraaf vier.

In het kader van Passend onderwijs vinden er ten aanzien van een warme overdracht in het onderwijsveld ontwikkelingen plaats. Hierover is meer te lezen in de vijfde paragraaf.

2.1 Problemen ten aanzien van een toename van leerlingen met gedragsstoornissen en/of psychische problemen in het MBO.

Het Ministerie van OC&W (2009) geeft drie hoofdoorzaken van een toename van leerlingen met gedragsstoornissen en/of psychische problemen, namelijk:

Als eerste oorzaak de drempelloze instroom. Drempelloos wil zeggen dat er geen aanvullende voorwaarden worden gesteld aan leerlingen die uitstromen van het VSO naar het MBO en een vervolgopleiding kiezen binnen dezelfde sector.

De tweede oorzaak van een toename van leerlingen met gedragsstoornissen en/of psychische problemen, is de invoering van de startkwalificatieplicht per 1 augustus 2007. Een startkwalificatie is een minimale vereiste voor toetreding tot de arbeidsmarkt. Jongeren krijgen een startkwalificatie als ze in het bezit zijn van een havo- of vwo diploma of een MBO diploma op (minimaal) niveau 2. Leerlingen die voor de invoering van de startkwalificatie na het behalen van een MBO diploma niveau 1 gingen werken, moeten nu verder met een opleiding op niveau 2. Voor leerlingen met gedragsstoornissen en/of psychische problemen kan een opleiding op niveau 2 te moeilijk zijn, hierdoor kunnen problemen bij de studievoortgang optreden. Dit kan leiden tot voortijdig schoolverlaten (Clijsen, e.a., 2007).

Tenslotte worden er binnen het MBO sinds 2006 ook leerlingen aangemeld met een LGF. Dit wordt gezien als derde oorzaak van de toename van leerlingen met gedragsstoornissen en/of psychische problemen (Ministerie van OC&W, 2009).

Vanaf het moment dat leerlingen op het MBO drempelloos kunnen instromen, een startkwalificatie verplicht is en de LGF in het MBO kan worden verzilverd, is het aantal VSV'ers gestegen. Hierdoor ontstaat een probleemdruk in het MBO.

'Probleemdruk is de mate waarin het onderwijs te maken heeft met deelnemers die specifieke en veelal intensieve begeleiding nodig hebben' (Brinkman, e.a., 2008).

De probleemdruk vindt plaats over de hele breedte in het MBO, van niveau 1 tot en met 4. Het wordt met name veroorzaakt door leerlingen die instromen en afkomstig zijn van het VSO, praktijkonderwijs en leerwegondersteunend onderwijs (LWOO) (Brinkman, e.a., 2008).

De overgang van het VSO naar een vervolgopleiding verloopt niet altijd goed. Vaak vallen leerlingen met gedragsstoornissen en/of psychische problemen in een 'gat', ze kunnen onbegrip ervaren of ondervinden studieproblemen. Hierdoor moeten ze vaak hun studie voortijdig afbreken (Clijsen, e.a., 2007).

Binnen de vervolgopleidingen ervaren leerkrachten dat er sprake is van een toename van leerlingen met gedragsstoornissen en/of psychische problemen. Er wordt steeds meer een beroep gedaan op de deskundigheid van de leerkracht die moet voldoen aan de vraag naar specifieke ondersteuning en begeleiding.

Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften hebben over het algemeen behoefte aan regelmaat en structuur. Ze zijn gebaat bij korte overzichtelijke opdrachten. Ze hebben behoefte aan ondersteuning bij het plannen en organiseren van taken, opdrachten en huiswerk. Voor een leerkracht is het belangrijk om te weten dat het gewenste gedrag moet worden beloond. Extra prikkels moeten worden verminderd om afleiding te voorkomen. De leerlingen zijn gebaat bij het tonen van begrip, contact en aandacht (Nauta & Giesing, 2007).

Om de schoolloopbaan binnen het MBO succesvol af te kunnen sluiten is persoonlijke begeleiding belangrijk, waarbij tegemoet wordt gekomen aan de specifieke onderwijsbehoeften van een leerling (Ministerie van OC&W, 2006).

Volgens Clijsen, e.a. (2007) bestaat deze persoonlijke begeleiding uit interne begeleiding en externe begeleiding. De interne begeleiding komt vanuit de school zelf. De externe begeleiding komt van buiten de school, de ambulant begeleider. De interne begeleider zorgt voor de afstemming tussen de leerling, ouders en andere docenten. Voor een goede start op een vervolgopleiding is het wenselijk om de persoonlijke begeleiding te starten voorafgaand aan de vervolgopleiding. De leerling weet dan bij wie hij terecht kan voor ondersteuning en welke faciliteiten en voorzieningen hij kan gebruiken.

Vaak is de beginsituatie van een leerling niet duidelijk en zijn de onderwijsbehoeften niet in kaart gebracht. Dit komt doordat de leerling, ouders en toeleverende school informatie met betrekking tot de voorgeschiedenis en achtergrond van de leerling achterhouden. Dit gebeurt vaak bewust, omdat de leerling met een “schone lei” wil beginnen. De leerling wil graag een nieuwe kans en ontkent het probleem. De intaker van een vervolgopleiding is vaak niet in staat om door te vragen naar de achtergrond van de leerling (Ministerie van OC&W, 2009).

Om voorafgaand aan de start van een vervolgopleiding de onderwijsbehoeften duidelijk te hebben is een warme overdracht nodig.

2.2 Warme overdracht van een VSO-leerling naar een vervolgopleiding, door middel van informatieoverdracht.

In deze paragraaf wordt beschreven wat er wordt verstaan onder een warme overdracht en het belang van een warme overdracht voor een VSO-leerling.

Warme overdracht

We onderscheiden in overdracht de “koude” overdracht en de “warme” overdracht.

De koude overdracht is de overdracht van schriftelijke informatie, waarbij persoonlijke gegevens worden overgedragen.

De schriftelijke informatieoverdracht kan op verschillende wijze plaatsvinden. Iedere school of samenwerkingsverband heeft dat op zijn eigen manier georganiseerd. De koude overdracht kan bijvoorbeeld een overdrachtdossier, een doorstroomformulier of een zorgformulier heten (Meulman en Keesenberg, 2007). Alle overdrachtsformulieren zijn erop gericht om persoonlijke gegevens over te dragen.

De warme overdracht kan plaatsvinden tijdens het intakegesprek van de vervolgopleiding. Bij de warme overdracht is het wenselijk dat de VSO-school betrokken wordt (Ministerie van OC&W, 2009). Het is de bedoeling dat de VSO-school mondeling informatie overdraagt die betrekking heeft op de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling. De VSO-school geeft door aan de vervolgopleiding hoe het beste aan de behoeften van de leerling tegemoet gekomen kan worden.

Hiermee krijgt de vervolgopleiding inzicht in de studieverwachtingen en de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling. Bij voorkeur gebeurt dit tijdens een intakegesprek in bijzijn van de leerling. De vervolgopleiding kan ervoor zorgen dat de leerling bij de start van de nieuwe opleiding beschikt over de

noodzakelijke en geschikte begeleiding en voorzieningen. De leerling weet bij wie hij met vragen terecht kan (Clijsen, e.a., 2007).

Het belang van een warme overdracht.

Op een VSO-school heeft een leerling persoonlijke begeleiding gehad. Deze persoonlijke begeleiding zorgde er mede voor dat een leerling de school succesvol kon afronden. Bij de uitstroom naar een vervolgopleiding zijn de gedragsstoornissen en/of psychische problemen niet zomaar opgelost. Voor veel leerlingen is het nodig, om op een vervolgopleiding, de persoonlijke begeleiding te krijgen die zij in het VSO ook kregen (Werff, van der, Velsen, van, Spackler & Kockman, 2009).

Van de Vooren en Tудjman (2008) bevestigen dit. Het VSO kan een rol spelen, door leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften 'over te dragen' aan een contactpersoon binnen de vervolgopleiding. Deze overdracht kan plaatsvinden tijdens het intakegesprek.

Een warme overdracht tijdens het intakegesprek is van belang, aangezien een aanmeldingsformulier van een vervolgopleiding vaak onvoldoende mogelijkheden biedt om informatie door te geven over de specifieke onderwijsbehoeften van een leerling. Het is belangrijk dat naast het aanmeldingsformulier bij het intakegesprek schriftelijk en mondeling informatie aan de vervolgopleiding wordt overgedragen. Hierdoor worden de onderwijsbehoeften in kaart gebracht voordat de leerling aan de vervolgopleiding begint. Dit maakt afstemming en overdracht naar andere docenten en begeleiders binnen de opleiding mogelijk (Clijsen, e.a. 2007).

2.3 Een protocol voor de overgang van VSO-leerlingen naar een vervolgopleiding.

De onderwijsbehoeften moeten voorafgaand aan de start van de vervolgopleiding in kaart worden gebracht.

Daarbij kan een protocol helpen. De KPC groep heeft samengewerkt met het LNA (Landelijk Netwerk Autisme) in opdracht van het Ministerie van OC&W. Zij hebben "Protocol overgang van een leerling met autisme van het voortgezet onderwijs naar een vervolgopleiding" geschreven.

Vanuit praktijkervaringen is gebleken dat leerlingen met bijvoorbeeld, AD(H)D, ODD, hechtingsstoornissen, enzovoort, die afkomstig zijn van het VSO problemen ervaren in het MBO. Evenals de leerlingen met een autistisch spectrum stoornis ervaren zij vaak onbegrip of ondervinden studieproblemen. Onderdelen uit "Protocol overgang van een leerling met autisme van het voortgezet onderwijs naar een vervolgopleiding" zijn voor alle leerlingen met een cluster 4 indicatie bruikbaar. Het kan bijdragen aan een betere uitstroom

van VSO naar een vervolgopleiding. 'Vanzelfsprekend zijn er veel onderdelen uit het protocol die ook voor andere cluster 4 leerlingen bruikbaar zijn.' (REC 4-4, 2008).

Het doel

Het doel van een protocol is volgens Clijsen, e.a. (2007):

- dat de leerling een studie kiest die bij hem past;
- dat de leerling een goede voorbereiding heeft op de vervolgopleiding;
- dat er sprake is van doorgaande begeleiding door middel van overdracht van schriftelijke en mondelinge informatie;
- dat er vanaf de instroom op een vervolgopleiding een goede begeleiding van de student plaatsvindt en zijn studievoortgang in de gaten wordt gehouden.

Betrokkenen

Om bovenstaande doelen te kunnen bereiken zijn er diverse betrokkenen. De betrokkenen zijn werkzaam bij scholen die te maken hebben met leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben.

Binnen het VSO zijn dat onder andere een mentor, een decaan of een intern begeleider.

In de vervolgopleiding kan dit een intakefunctionaris of een studieloopbaanbegeleider zijn.

Een protocol biedt tevens aanknopingspunten voor AB'ers. De AB'ers begeleiden vanuit een LGF leerlingen en hun leerkrachten in het VSO en in het MBO (Clijsen, e.a., 2007).

De ambulant begeleider

Een protocol geeft een algemeen stappenplan, maar het is belangrijk dat dit verder wordt ingebed in de zorgstructuur van een school. Hierbij kan de ambulant begeleider een rol spelen, door als contactpersoon op te treden. AB'ers zijn gespecialiseerde leerkrachten, die ervaring hebben met leerlingen met gedragsstoornissen en/of psychische problemen. Zij zijn ervoor om deze ervaring en kennis over te dragen in het reguliere onderwijs (Radar/ABS, 2009).

De uitstroom van het VSO naar een vervolgopleiding is een belangrijk aandachtspunt geworden.

Als de overdracht van schriftelijke en mondelinge informatie goed gebeurt, is er sprake van een doorgaande lijn in de begeleiding tussen de scholen.

In het traject van overgang naar een vervolgopleiding kan de AB'er ondersteuning bieden aan de mentor van een VSO-school. Deze ondersteuning kan betrekking hebben op het vaststellen van de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling, het overleg en de samenwerking met de ouder(s) en/of verzorger(s) en de overdracht van informatie naar de vervolgopleiding.

De AB'er kan een brug slaan tussen het VSO en een vervolgopleiding, door als contactpersoon op te treden, tijdens het intakegesprek aanwezig te zijn en de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling in kaart te brengen.

Het is in het belang van de leerling dat alle betrokkenen de juiste stappen nemen tijdens de uitstroom van een leerling van het VSO naar een vervolgopleiding.

Stappen voor een warme overdracht

Om een goede overdracht plaats te laten vinden tussen het voortgezet onderwijs en een vervolgopleiding, hebben Clijsen, e.a. (2007) een "Protocol overgang van een leerling met autisme van het voortgezet onderwijs naar een vervolgopleiding" gemaakt.

Dit protocol bestaat uit 5 fasen. Iedere fase bestaat uit verschillende stappen.

Fase 1 is de oriëntatie op een vervolgopleiding.

Fase 2 is de keuze van een opleiding en de inschrijving.

Fase 3 is de voorbereiding op de vervolgopleiding.

Fase 4 is de intake en warme overdracht.

Fase 5 is de instroom in de vervolgopleiding en de studievoortgang.

De vierde fase heeft betrekking op de warme overdracht. Voor deze fase zijn instrumenten samengesteld, deze zijn opgenomen in de bijlage 1 t/m 3.

De stappen die genomen worden tijdens de vierde fase zien er volgens Clijsen, e.a. (2007) als volgt uit;

Stap 1 De leerling voorbereiden op het intakegesprek door de mentor van de V(S)O school, desgewenst met ouder(s)/verzorger(s) en AB'er. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van het portfolio (zie bijlage 1).
Stap 2 De overdracht van schriftelijke informatie (koude overdracht) door middel van een overdrachtdossier (zie bijlage 2).
Stap 3 Het intakegesprek met de vervolgopleiding (warme overdracht). Hierbij zijn in een meest wenselijke situatie de leerling, de intakefunctionaris, de persoonlijk begeleider van de V(S)O-school, de ouder(s)/verzorger(s), eventuele externe instanties en de AB'er aanwezig. Tijdens het intakegesprek wordt gebruik gemaakt van een protocol intakegesprek (zie bijlage 3) en het portfolio van de leerling.

Stap 4

Het vastleggen van afspraken die tijdens het intakegesprek worden gemaakt.

Figuur 1: Stappenplan voor de warme overdracht (Clijsen, e.a., 2007).

Als aanvulling bij stap 4 geven van de Vooren en Tadjman (2008) aan, dat het belangrijk is dat een handelingsplan voor de leerling, bij de start van de vervolgopleiding klaar moet zijn.

In een handelingsplan staan de specifieke onderwijsbehoeften en de voorzieningen die getroffen moeten worden voor de leerling, door de school en AB'er. In veel gevallen is het handelingsplan niet klaar bij de start van de nieuwe opleiding. Hierdoor kan het gebeuren dat de begeleiding te laat start of helemaal niet op gang komt (Vooren, van de & Tadjman 2008).

Het portfolio

Het portfolio is een belangrijk instrument voorafgaand en tijdens een intakegesprek.

Met behulp van een portfolio wordt duidelijk wat de leerling wel en niet kan en welke begeleiding hij nodig heeft (Ministerie van OC&W, 2009). Hierdoor kan de leerling een beter beeld van zichzelf ontwikkelen.

De leerling beheert zelf het portfolio. Het portfolio stimuleert de leerling om zelf eigenaar te zijn van de stappen die bij de uitstroom van het VSO naar een vervolgopleiding gezet worden (Clijsen, e.a., 2007).

Een uitgebreide inhoudelijke weergave van een portfolio is in bijlage 1 opgenomen. In de bijlage wordt duidelijk wat het doel van een portfolio is, de inhoud en de werkwijze.

2.4 Succesfactoren die bijdragen aan het succes.

Succesfactoren zijn volgens Clijsen, e.a. (2007) van belang om een lijn in doorgaande begeleiding te krijgen. Succesfactoren zijn factoren en activiteiten die bijdragen aan een succes.

Van der Werff, e.a. (2009) noemen de volgende activiteiten en factoren die bijdragen aan het succes van doorgaande begeleiding tussen een VSO-school en een vervolgopleiding.

- Het actief betrekken van ouder(s)/verzorger(s), zij zorgen voor een sociaal netwerk om de leerling.
- Ondersteuning door een AB'er bij de uitstroom van het VSO en instroom in een vervolgopleiding.
- Korte lijnen tussen een VSO-school en een vervolgopleiding, waarbij afspraken worden gemaakt met betrekking tot de informatieoverdracht en een intakegesprek.
- Een verlengde intake houden bij een VSO-leerling om de kans van slagen te vergroten. Hierbij kan volgens Clijsen e.a. (2007) het portfolio van de leerling worden gebruikt.

- Een VSO-school houdt contact met een leerling gedurende de periode dat hij geen onderwijs volgt. De Onderwijsraad (2005) adviseert een zorgplicht voor een VSO-school. Dat houdt in dat de VSO-school verantwoordelijk blijft totdat een leerling staat ingeschreven op een vervolgopleiding.

Binnen het invoeringsplan Passend onderwijs vinden er ontwikkelingen plaats die bijdragen aan de doorgaande begeleiding van het VSO naar het MBO. Hier kunnen succesfactoren aan bijdragen (Clijsen e.a., 2007).

2.5 In ontwikkeling

Meulman & Keesenberg (2007) hebben een samenvatting gemaakt van het invoeringsplan Passend onderwijs. Hierin wordt beschreven wat het resultaat in 2011 moet zijn met betrekking tot Passend onderwijs. Zij vinden, in het kader van Passend onderwijs, dat de overgang van het VSO naar een vervolgopleiding verbeterd moet worden. Deze verbetering houdt in, dat er naast een koude informatieoverdracht ook een warme informatieoverdracht moet zijn. Er moet aandacht zijn voor de specifieke ondersteuning die wordt geboden aan een leerling door de VSO-school, om doorgaande begeleiding te bevorderen.

Ook het Ministerie van OC&W (2009) stelt vast dat het van belang is voor de leerling, dat er afspraken worden gemaakt die betrekking hebben op de schriftelijke en mondelinge informatieoverdracht.

Bij het maken van deze afspraken speelt het regionaal netwerk een belangrijke rol.

Volgens Meulman & Keesenberg (2007) bestaat het regionaal netwerk uit:

- scholen voor (speciaal) basisonderwijs in een samenwerkingsverband weer samen naar school (WSNS);
- scholen voor voortgezet onderwijs (van praktijkonderwijs tot gymnasium) die samenwerken in een samenwerkingsverband voortgezet onderwijs, en;
- de scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs die per cluster samenwerken in een REC.

Het Ministerie van OC&W (2009) geeft aan dat MBO-instellingen niet verplicht zijn bij netwerken aan te sluiten. De betrokkenheid bij Passend onderwijs van MBO-instellingen zal met name gaan om de verbetering van bestaande samenwerkingsmogelijkheden tussen VSO en MBO, de warme overdracht en de aansluiting bij een loket van waaruit begeleiding wordt verleend.

Het netwerk maakt afspraken met het MBO, onder andere over de instroom in de niveaus 1 en 2 en persoonlijke begeleiding vanuit het VSO.

Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie

In dit hoofdstuk wordt uiteengezet hoe mijn onderzoek is opgebouwd en verantwoord ik mijn keuzes.

In de eerste paragraaf wordt de context waarop mijn onderzoek betrekking heeft beschreven.

In de tweede paragraaf volgt de keuze van de respondenten. Daarna wordt in de derde paragraaf de onderzoeksmethode beschreven. De keuze van de waarnemingsmethode komt in de vierde paragraaf aan bod. In de vijfde paragraaf wordt uitleg gegeven over de betrouwbaarheid, de validiteit en triangulatie van het onderzoek. Het onderwerp van de laatste paragraaf zijn de ethische aspecten.

3.1 Context

Het Kompas is een zogenaamde 'cluster 4 school'. Zij bieden onderwijs aan ongeveer 1200 leerlingen van 4 tot 20 jaar met gedragsstoornissen en/of psychische problemen.

Het Kompas is aangesloten bij een REC, het samenwerkingsverband waar de cluster 4 scholen uit de regio aan deelnemen. In totaal heeft de school ongeveer 350 medewerkers in dienst. De leerlingen en medewerkers zijn verdeeld over 11 zelfstandig opererende locaties in Arnhem, Oosterbeek, Velp en Ede. Iedere locatie heeft een locatiedirecteur die de dagelijkse leiding heeft. Onder de medewerkers vallen de AB'ers, die verbonden zijn aan een REC-school.

De locatie in Velp biedt een diplomagericht onderwijsprogramma op VMBO-niveau aan. De niveaus die worden aangeboden zijn Basis Beroepsgerichte Leerweg, Kader Beroepsgerichte Leerweg en Theoretische Leerweg. Deze niveaus worden aangeboden in de sectoren Consumptieve Techniek, Bouwtechniek, Metaaltechniek en Handel & Verkoop.

Leerlingen die niet deelnemen aan het diplomatraject zitten in de oriëntatieklas. Zij kunnen via stagetrajecten uitstromen naar een vervolgopleiding of naar arbeid.

Een groot percentage van de leerlingen kiest voor een vervolgopleiding, nadat zij van het Kompas uitstromen.

Figuur 1 brengt de uitstroom van leerlingen in kaart. Deze leerlingen volgden gedurende het schooljaar 2008-2009 op het Kompas onderwijs.

Uitstroom naar:	
een vervolgopleiding	34
een ander leertraject of dagbehandeling	3
een andere VSO-school	1
werk of het leger	2
onbekend of geen school	7
Uitstroom leerlingen totaal	47

Figuur 1: Uitstroom leerlingen het Kompas 2009.

Het onderzoek vindt plaats onder leerlingen op ROC Vallei en ROC Lek. Dit zijn twee MBO-scholen waar AB'ers van de AB-dienst komen. Uit onderstaande gegevens blijkt dat ruim de helft van de instroom VSO-leerlingen op ROC Lek afkomstig is van het Kompas. Van andere VSO-scholen komen minder leerlingen naar ROC Lek. Op ROC Vallei is het percentage afkomstig van het Kompas minder, bijna 1/3. De meeste VSO-leerlingen die instromen zijn afkomstig van het Kompas.

Instroom VSO leerlingen	ROC Vallei	ROC Lek
Afkomstige VSO-school	Aantal leerlingen	Aantal leerlingen
Het Kompas	4	12
School 1	1	0
School 2	3	0
School 3	2	1
School 4	2	2
School 5	1	1
School 6	0	3
School 7	0	1
Totaal	13	20

Figuur 2: Overzicht instroom VSO-leerlingen en afkomstige VSO-school 2009.

3.2 Respondenten

De populatie is de totale doelgroep waar de onderzoeker iets over wil weten.

De deelnemers die de groep vertegenwoordigen noemen we respondenten (Harinck, 2007).

De respondenten die ik heb gekozen voor mijn onderzoek zijn 3 leerlingen met een LGF. Deze leerlingen zijn dit schooljaar (2009-2010) gestart met een vervolgopleiding en afkomstig van het Kompas.

Zij kunnen uit ervaring aangeven welke persoonlijke begeleiding zij nodig hebben bij de uitstroom van het Kompas naar een vervolgopleiding. Ik heb bewust gekeken naar verschillen tussen de 3 leerlingen, zodat zij een representatief beeld van de populatie leerlingen geven. In bijlage 4 breng ik de verschillen tussen de leerlingen in kaart.

Nadat het interview met de derde leerling weinig nieuwe informatie opleverde, heb ik besloten dat de data van 3 leerlingen voldoende is.

De tweede groep respondenten zijn leerkrachten van het Kompas, die de taak van mentor hebben. De mentor komt dagelijks in contact met de leerling en is een persoonlijk begeleider tijdens de uitstroom. Het is belangrijk om te weten wat zij van een warme overdracht vinden en hoe zij denken dat doorgaande begeleiding in de praktijk vorm zou moeten krijgen.

De laatste groep respondenten zijn collega's van AB-dienst. AB'ers vormen de brug tussen het VSO en een vervolgopleiding. Het is waardevol om te weten hoe zij over doorgaande begeleiding in de praktijk denken.

Ik heb niet gekozen voor ouder(s)/verzorger(s) als respondenten tijdens dit onderzoek. Leerlingen die instromen in een vervolgopleiding willen vanwege hun leeftijd (16 jaar en ouder) zelf verantwoordelijk zijn. Vaak zijn ouder(s)/verzorger(s) niet betrokken bij de uitstroom.

Alle respondenten hebben één keer aan het onderzoek meegedaan. Het onderzoek is een momentopname.

3.3 Onderzoeksmethode

Dit onderzoek is een beschrijvend onderzoek. Het onderzoek moet leiden tot verbeteringen in de persoonlijke begeleiding van een leerling van het Kompas naar een vervolgopleiding. (Kallenberg, 2007). Voor mijn onderzoek heb ik gebruik gemaakt van de ervaring van leerlingen en hen gevraagd naar eventuele oplossingen. Dit is een onderdeel van participatief jeugdonderzoek.

Volgens Winter en Kroneman (2003) worden leerlingen vaak naar hun mening gevraagd, maar niet rechtstreeks naar oplossingen.

Participatief jeugdonderzoek gaat ervan uit dat:

- jongeren actief zijn, zij bepalen mede de onderwijsomgeving.
- jongeren competent zijn, zij kunnen zelf heel veel.
- jongeren moeten leren verantwoordelijkheid te dragen en zijn hier ook toe in staat binnen grenzen.

Ik vind het belangrijk om in dit onderzoek de ervaringen en mogelijke oplossingen van de leerlingen te betrekken. Het gaat om hun behoeften aan persoonlijke begeleiding.

3.4 De keuze van de waarnemingsmethode

Via waarnemen komt men tot kennis. De meest voorkomende vormen van waarnemen zijn: observeren, vragen stellen en schriftelijke bronnen raadplegen (Harinck, 2007).

De vormen die ik heb gebruikt zijn bevragen (interview en enquête) en lezen.

Door leerlingen te bevragen sluit ik aan bij de onderzoeksvorm participatief jeugdonderzoek.

Inbreng van ervaringen verbetert de kwaliteit van de resultaten die het onderzoek oplevert (Winter en Kroneman, 2003).

3.4.1 Literatuuronderzoek

Door literatuur te lezen en een theoretische onderbouwing te maken, ben ik tot kennis gekomen met betrekking tot het onderwerp doorgaande begeleiding en warme overdracht. Deze kennis heb ik in hoofdstuk 2 beschreven. Een theoretische onderbouwing brengt de literatuur en eigen ervaringen met betrekking tot het onderwerp bij elkaar. Hierdoor ontstaat meer structuur, begripsvorming en verbanden. Het vergemakkelijkt om aan te geven wat er wel en niet onderzocht wordt (Harinck, 2007).

3.4.2 Interview

Ik heb gekozen voor interview bij de leerlingen.

Er zijn verschillende soorten interviews, namelijk: open interview, semi-gestructureerd interview en gestructureerd interview (Ponte, 2006).

Ik heb gekozen voor een semi-gestructureerd interview.

In een semi-gestructureerd interview staat een deel van de vragen van te voren vast.

Daarnaast is er voldoende ruimte om eigen ervaringen en oplossingen in te brengen.

Het voordeel van deze vorm is dat de gegevens makkelijker vergeleken kunnen worden na de interviews. Een lege vragenlijst is opgenomen als bijlage 5.

3.4.3 Enquête

Bij een enquête is de vraagstelling van te voren schriftelijk vastgelegd. Alle respondenten krijgen dezelfde vragenlijst (Kallenberg, 2007). Ik heb ervoor gekozen om een enquête af te nemen bij de leerkrachten en AB'ers, omdat ik op deze manier een grotere groep kan bereiken. Het voordeel is dat de vragen vastliggen en een objectief beeld geven. Voor het samenstellen van de vragenlijsten heb ik gebruik gemaakt van Skillsheet D10 van Kallenberg (2007). De vragenlijst voor de leerkrachten heb ik eerst laten invullen door de IB'er van het Kompas. De vragenlijst voor de AB'ers heb ik eerst laten invullen door de teamleider van de AB-dienst. De feedback heb ik verwerkt en dat resulteerde in vragenlijsten die ik heb verspreid onder de respondenten.

Een lege vragenlijst voor de leerkrachten is opgenomen als bijlage 7.

Een lege vragenlijst voor AB'ers is opgenomen als bijlage 9.

3.5 Betrouwbaarheid, validiteit en triangulatie

Betrouwbaarheid

Als een onderzoek betrouwbaar is moet men zich afvragen of de meting nauwkeurig is uitgevoerd (Harinck, 2007).

Tijdens het interview heb ik aantekeningen gemaakt. De verkregen gegevens uit het interview heb ik nauwkeurig verwerkt. De enquêtes die zijn ingevuld heb ik geanalyseerd en de data verwerkt.

Gedurende de onderzoeksperiode heb ik verworven data besproken met Critical Friends van de opleiding en een collega AB'er.

Validiteit

Om bruikbare aanbevelingen te doen voor mijn praktijk heb ik gebruik gemaakt van verschillende doelgroepen. Om de organisatie beter begrip te laten krijgen voor de situatie, heb ik het onderzoek onder doelgroepen uitgevoerd die betrokken zijn bij het onderwerp. Bij de presentatie van de data in hoofdstuk 4 en 5 heb ik geen onderscheid gemaakt tussen de respondenten, ik heb de verkregen data in schema's bij

elkaar gezet. Alle antwoorden die ik heb verkregen uit de data van respondenten heb ik even zwaar laten meewegen.

De vragenlijsten heb ik laten bekijken door Critical Friends. De feedback heb ik verwerkt door de vragenlijsten aan te passen.

De presentatie van de verkregen data (hoofdstuk 4) en data-analyse (hoofdstuk 5) heb ik tijdens een validatiesessie verantwoord voor studenten van het eerste en tweede jaar van de opleiding Coachend Innoveren van Fontys Hogescholen.

Triangulatie

Bij een praktijkonderzoek is triangulatie een belangrijk kwaliteitscriterium. Als men in het onderzoek gebruik maakt van meerdere bronnen om dezelfde vraag te beantwoorden, spreken we van triangulatie (Harinck, 2007).

Binnen mijn onderzoek heb ik verschillende doelgroepen betrokken: leerlingen, leerkrachten en AB'ers.

Bij alle doelgroepen staat hetzelfde thema centraal, namelijk doorgaande begeleiding.

Bij triangulatie kan men ook gebruik maken van verschillende informatiebronnen (Harinck, 2007).

In het onderzoek heb ik gebruik gemaakt van een vragenlijst (bij het interview en de enquête) en literatuur.

3.6 Ethische aspecten

Voor de ethische aspecten heb ik de richtlijnen van Boerman (2008) gevolgd.

Dat brengt met zich mee dat ik de respondenten heb gevraagd of ze mee wilden werken aan mijn praktijkonderzoek. Bij leerlingen jonger dan 18 jaar heb ik ook toestemming aan de ouder(s)/verzorger(s) gevraagd. Alle respondenten hebben vrijwillig meegewerkt.

Bij alle interviews en vragenlijsten heb ik aangegeven dat ik de gegevens die ik verkrijg vertrouwelijk zal behandelen en de gegevens die in het onderzoek komen anoniem zijn.

Het interview is onder schooltijd afgenomen, zodat het van de student geen belasting vraagt.

De vragenlijst van de enquête kan in 10 minuten worden ingevuld. Dit vraagt geen extra belasting van leerkrachten en AB'ers.

De resultaten van het onderzoek zal ik tijdens een teamvergadering aan de leerkrachten presenteren, waarvoor ook de leerlingen die hebben meegewerkt een uitnodiging krijgen. De AB'ers zal ik tijdens een Regio-Overleg op de hoogte brengen wat de resultaten zijn en wat er met hun inbreng is gedaan.

De namen van scholen die worden genoemd zijn fictief, in verband met privacy.

In dit hoofdstuk kwam de opbouw van het onderzoek aan bod. In het volgende hoofdstuk wordt de data gepresenteerd die uit interviews en enquêtes zijn verkregen.

Hoofdstuk 4 Datapresentatie en resultaten

In dit hoofdstuk worden de data gepresenteerd die verkregen zijn uit interviews en enquêtes.

De data van 3 leerlingen, 9 leerkrachten en 8 ambulant begeleiders zijn in dit hoofdstuk samengevoegd.

De verzamelde vragenlijsten zijn opgenomen in de bijlage 6, 8 en 10.

In onderstaande paragrafen worden de data gekoppeld aan de deelvragen.

De deelvragen zijn gerelateerd aan vier categorieën. De categorieën staan in relatie tot persoonlijke begeleiding tijdens de uitstroom van een leerling van het Kompas naar een vervolgopleiding.

4.1 Informatieoverdracht

Bijbehorende deelvragen:

- Hoe vindt op dit moment informatieoverdracht plaats van het Kompas naar een vervolgopleiding?
- Wat is de behoefte van een leerling in relatie tot informatieoverdracht?

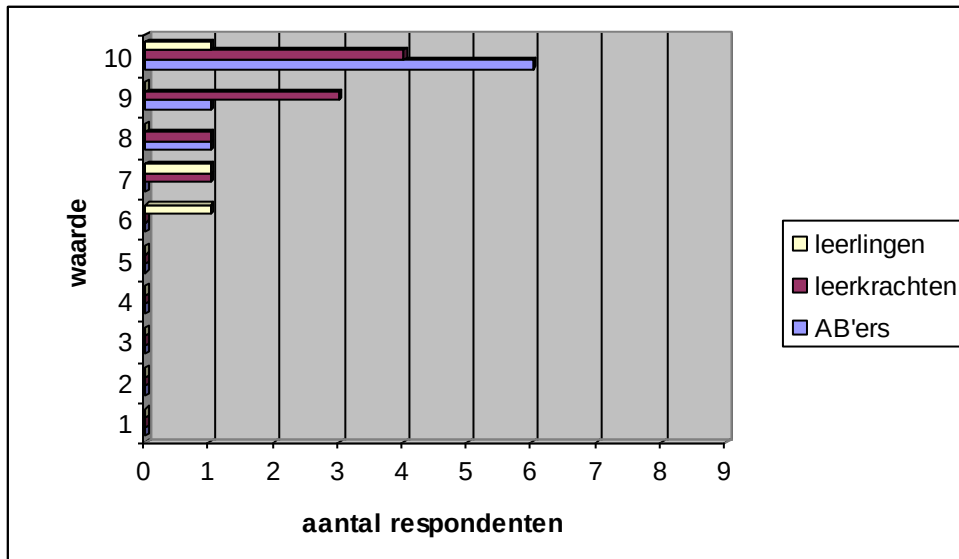
	Hoe vindt op dit moment informatieoverdracht plaats van het Kompas naar een vervolgopleiding?																			
Wordt er schriftelijke informatie overgedragen?	Leerlingen N=3 - Eén keer heeft de maatschappelijk werker een dossier overgedragen. - Eén keer heeft de mentor een dossier overgedragen in bijzijn van de AB'er. - Eén keer is geen informatie overgedragen.																			
	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th><th>Leerkracht N=9</th><th>AB'er N=8</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>altijd</td><td>1</td><td>1</td></tr> <tr> <td>meestal</td><td>5</td><td>0</td></tr> <tr> <td>soms</td><td>2</td><td>4</td></tr> <tr> <td>nooit</td><td>0</td><td>3</td></tr> <tr> <td>geen ervaring</td><td>1</td><td>0</td></tr> </tbody> </table>			Leerkracht N=9	AB'er N=8	altijd	1	1	meestal	5	0	soms	2	4	nooit	0	3	geen ervaring	1	0
	Leerkracht N=9	AB'er N=8																		
altijd	1	1																		
meestal	5	0																		
soms	2	4																		
nooit	0	3																		
geen ervaring	1	0																		

	De meeste leerkrachten dragen meestal schriftelijk informatie over. Bij de AB'ers gebeurt het minder, de helft doet dit soms en iets minder dan de helft nooit.																		
Wordt er mondelinge informatie overgedragen?	Leerlingen N=3 - Bij één leerling zijn twee gesprekken geweest. - Bij twee leerlingen is geen mondelinge informatieoverdracht geweest. <table><tr><td></td><td>Leerkracht N=9</td><td>AB'er N=8</td></tr><tr><td>altijd</td><td>1</td><td>1</td></tr><tr><td>meestal</td><td>1</td><td>2</td></tr><tr><td>soms</td><td>6</td><td>3</td></tr><tr><td>nooit</td><td>0</td><td>2</td></tr><tr><td>geen ervaring</td><td>1</td><td>0</td></tr></table> Mondelinge informatieoverdracht vindt bij de meeste leerkrachten en AB'ers soms plaats. Weinig leerkrachten en AB'ers doen dit altijd of meestal.		Leerkracht N=9	AB'er N=8	altijd	1	1	meestal	1	2	soms	6	3	nooit	0	2	geen ervaring	1	0
	Leerkracht N=9	AB'er N=8																	
altijd	1	1																	
meestal	1	2																	
soms	6	3																	
nooit	0	2																	
geen ervaring	1	0																	
Krijgt de vervolgopleiding informatie over de specifieke onderwijsbehoeften?	Leerlingen N=3 - Eén keer waren de onderwijsbehoeften voor de start van de vervolgopleiding duidelijk en door de AB'er in het handelingsplan opgenomen. - Twee keer was de vervolgopleiding niet op de hoogte van de onderwijsbehoeften. <table><tr><td></td><td>Leerkracht N=9</td><td>AB'er N=8</td></tr><tr><td>altijd</td><td>1</td><td>3</td></tr><tr><td>meestal</td><td>4</td><td>0</td></tr><tr><td>soms</td><td>3</td><td>5</td></tr><tr><td>nooit</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>geen ervaring</td><td>1</td><td>0</td></tr></table>		Leerkracht N=9	AB'er N=8	altijd	1	3	meestal	4	0	soms	3	5	nooit	0	0	geen ervaring	1	0
	Leerkracht N=9	AB'er N=8																	
altijd	1	3																	
meestal	4	0																	
soms	3	5																	
nooit	0	0																	
geen ervaring	1	0																	

	De meeste leerkrachten geven meestal of soms informatie over de specifieke onderwijsbehoeften. Een leerkracht altijd, dat is weinig, bij de AB'ers zijn dat er iets meer.																					
Is er na de instroom in een vervolgopleiding nog contact met het Kompas?	Leerlingen N=3 - Eén keer heeft de maatschappelijk werker van het Kompas gebeld. Dit was 2 maanden na de start van de vervolgopleiding. - Twee keer is er geen contact geweest.																					
	<table><tr><th></th><th>Leerkracht N=9</th><th>AB'er N=8</th></tr><tr><td>jaarlijks</td><td>1</td><td>3</td></tr><tr><td>halfjaarlijks</td><td>1</td><td>2</td></tr><tr><td>nooit</td><td>5</td><td>1</td></tr><tr><td>geen ervaring</td><td>1</td><td>0</td></tr><tr><td>weet ik niet</td><td>0</td><td>2</td></tr><tr><td>anders, namelijk tot 1 jaar na de uitstroom</td><td>1</td><td>0</td></tr></table>		Leerkracht N=9	AB'er N=8	jaarlijks	1	3	halfjaarlijks	1	2	nooit	5	1	geen ervaring	1	0	weet ik niet	0	2	anders, namelijk tot 1 jaar na de uitstroom	1	0
		Leerkracht N=9	AB'er N=8																			
jaarlijks	1	3																				
halfjaarlijks	1	2																				
nooit	5	1																				
geen ervaring	1	0																				
weet ik niet	0	2																				
anders, namelijk tot 1 jaar na de uitstroom	1	0																				
	Meer dan de helft van de leerkrachten heeft na de instroom op de vervolgopleiding geen contact. Er zijn er weinig die wel contact houden. Bij de AB'ers vindt dit contact meer plaats.																					

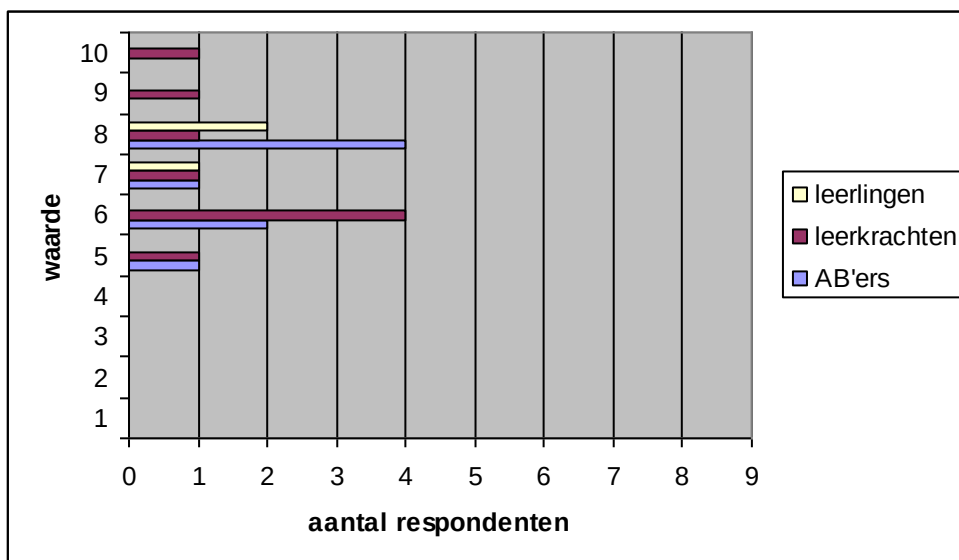
Om te weten te komen hoe belangrijk informatieoverdracht is voor de respondenten, zijn schaalvragen gesteld.

Hoe belangrijk is het dat de vervolgopleiding weet wat de specifieke onderwijsbehoeften zijn?

Figuur 4: Weergave belangrijkheid specifieke onderwijsbehoeften.

Hoe belangrijk is het om contact te houden met de leerling en/of vervolgopleiding?

Figuur 5: Weergave belangrijkheid van het onderhouden van contact.

	Wat is de behoefte van een leerling in relatie tot informatieoverdracht?
Specifieke onderwijsbehoeften.	Leerlingen N=3 - Drie leerlingen geven aan dat de onderwijsbehoeften voor de start van de vervolgopleiding duidelijk moeten zijn. De docenten en klasgenoten van de vervolgopleiding weten dan hoe ze kunnen handelen in bepaalde situaties. - Eén leerling vult aan dat een leerling overvraagd kan worden als de verwachtingen van de opleiding te hoog zijn. Hierdoor kunnen studieproblemen ontstaan.
Contact tussen vervolgopleiding en vorige school.	Leerlingen N=3 - Drie leerlingen vinden het belangrijk dat de vervolgopleiding weet van welke school de leerling komt en hoe ze zijn. Er moet controle zijn bij de start van de vervolgopleiding.

4.2 Voorbereiding leerling

Bijbehorende deelvragen:

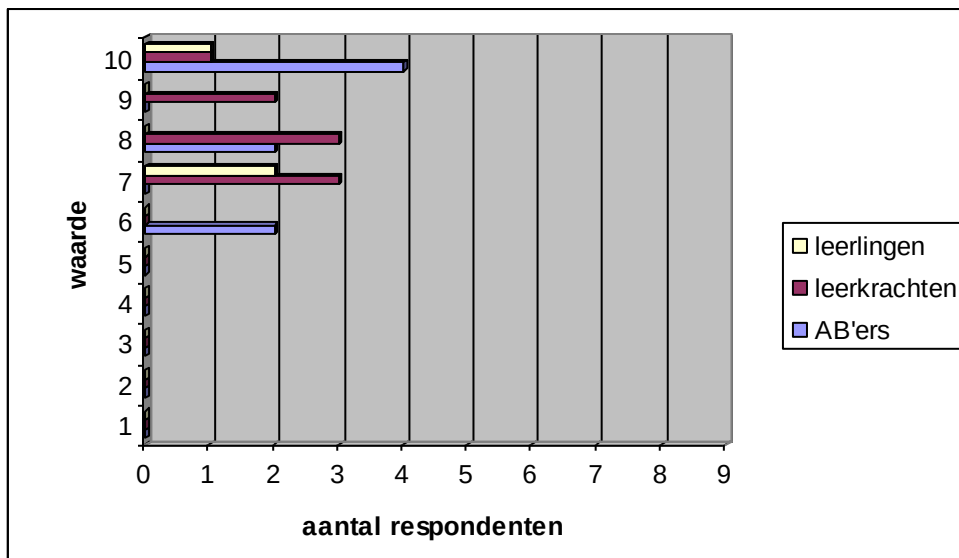
- Hoe worden leerlingen op dit moment voorbereid op een intakegesprek van de vervolgopleiding?
- Wat is de behoefte van een leerling in relatie tot het voorbereiden op een intakegesprek van de vervolgopleiding?

	Hoe worden leerlingen op dit moment voorbereid op een intakegesprek van de vervolgopleiding?																			
Wordt de leerling voorbereid op een intakegesprek?	Leerlingen N=3 - Drie leerlingen zijn vooraf niet voorbereid door een persoonlijk begeleider van het Kompas. - Eén leerling is door de begeleider van de woongroep voorbereid.																			
	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th><th>Leerkracht N=9</th><th>AB'er N=8</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>altijd</td><td>0</td><td>1</td></tr> <tr> <td>meestal</td><td>4</td><td>0</td></tr> <tr> <td>soms</td><td>4</td><td>4</td></tr> <tr> <td>nooit</td><td>0</td><td>3</td></tr> <tr> <td>geen ervaring</td><td>1</td><td>0</td></tr> </tbody> </table> De voorbereiding op het intakegesprek wordt door de meeste leerkrachten meestal en soms gedaan. Bij de AB'ers gebeurt het nog minder. Er zijn geen leerkrachten en heel weinig AB'ers die het altijd doen.			Leerkracht N=9	AB'er N=8	altijd	0	1	meestal	4	0	soms	4	4	nooit	0	3	geen ervaring	1	0
	Leerkracht N=9	AB'er N=8																		
altijd	0	1																		
meestal	4	0																		
soms	4	4																		
nooit	0	3																		
geen ervaring	1	0																		
Weet u hoe een intakegesprek plaatsvindt?	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th><th>Leerkracht N=9</th><th>AB'er N=8</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ja</td><td>4</td><td>6</td></tr> <tr> <td>nee</td><td>5</td><td>2</td></tr> </tbody> </table> Vijf van de negen leerkrachten weten niet hoe een			Leerkracht N=9	AB'er N=8	ja	4	6	nee	5	2									
	Leerkracht N=9	AB'er N=8																		
ja	4	6																		
nee	5	2																		

	intakegesprek plaatsvindt, dat is meer dan de helft. Bij de AB'ers zijn het er twee die het niet weten, dat is $\frac{1}{4}$.
Maken de leerlingen een portfolio?	Leerkrachten N=9 - Drie leerkrachten maken soms een portfolio met de leerlingen. - Zes leerkrachten maken nooit een portfolio met de leerlingen.

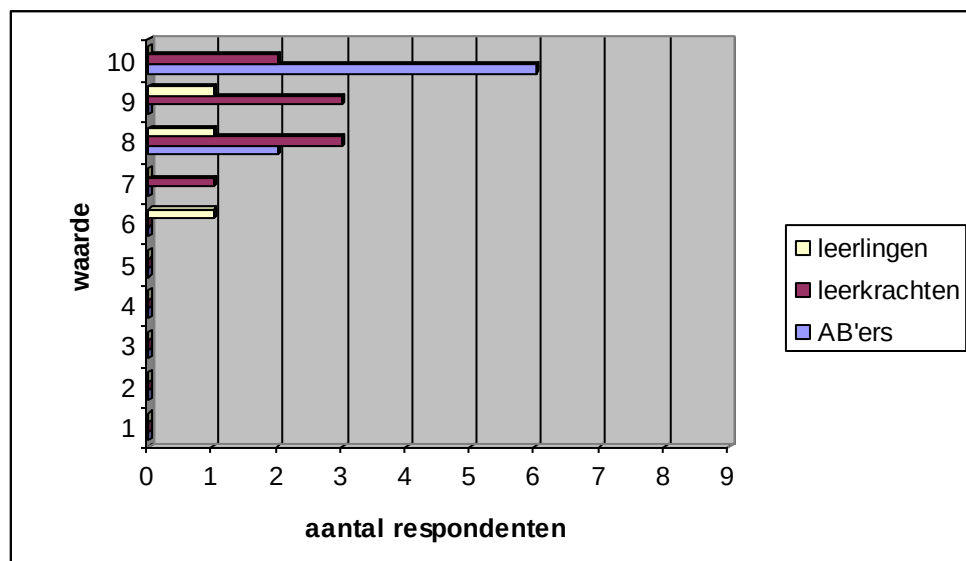
Om te weten te komen hoe belangrijk de voorbereiding van een leerling op een intakegesprek is, zijn schaalvragen gesteld.

Hoe belangrijk is de voorbereiding op een intakegesprek van de vervolgopleiding?

Figuur 6: Weergave belangrijkheid voorbereiden op het intakegesprek.

Hoe belangrijk is het om een leerling voor te bereiden door middel van een voorlichting in de klas door AB'ers?

Figuur 7: Weergave belangrijkheid voorlichting in de klas.

	Wat is de behoefte van een leerling in relatie tot het voorbereiden op een intakegesprek van de vervolgopleiding?
Moet je worden voorbereid op een intakegesprek van de vervolgopleiding?	Leerlingen N=3 - Drie leerlingen vinden een voorbereiding belangrijk. “Als je blanco komt, komt er teveel op je af.” “Dan weet je dat een intaketest meetelt en of je het niveau aankan.” “Dan weet je wat je over je stoornis moet vertellen.”
Wie moet deze voorbereiding doen?	Leerkrachten N=9 - Negen leerkrachten geven aan dat de voorbereiding van de leerling door de mentor moet worden gedaan. - Vijf leerkrachten vinden ook dat ouder(s)/verzorger(s) erbij moeten zijn. - Twee leerkrachten noemen ook nog de AB'er.

Wie moet deze voorbereiding doen?	AB'ers N=8 - Acht AB'ers vinden het wenselijk dat naast de leerling ook de mentor en AB'er aanwezig zijn bij de voorbereiding.
Wie moeten er bij het intakegesprek aanwezig zijn?	Leerlingen N=3 - Drie leerlingen geven aan dat de leerling zelf en de mentor aanwezig moeten zijn. - Twee leerlingen vinden ook dat de nieuwe mentor erbij moet zijn. - Eén leerling noemt ook de ouder(s)/verzorger(s). Leerkrachten N=9 - Negen leerkrachten vinden dat de leerling, mentor en intaker van de vervolgopleiding bij het intakegesprek moeten zijn. - Vijf leerkrachten vinden ook dat ouder(s)/verzorger(s) erbij moeten zijn. - Twee leerkrachten noemen ook de AB'er. AB'ers N=8 - Acht AB'ers vinden het wenselijk dat, naast de leerling, ook de ouder(s)/verzorger(s), mentor, nieuwe mentor en AB'er aanwezig zijn bij het intakegesprek.
Voorlichting in de klas.	Leerlingen N=3 - Drie leerlingen vinden een voorlichting in de klas en een voorbereiding op het intakegesprek belangrijk, maar moet anders. “Wie de overdracht geeft moet het boeiend maken, of een oud-leerling meenemen.” “Probleemkinderen houden niet van luisteren, geef een doeopdracht.” “1 op 1 informatie geven.”
Aanvullingen	Eén leerling vindt directe terugkoppeling van de intaketest en het intakegesprek belangrijk.

4.3 Ambulante begeleiding

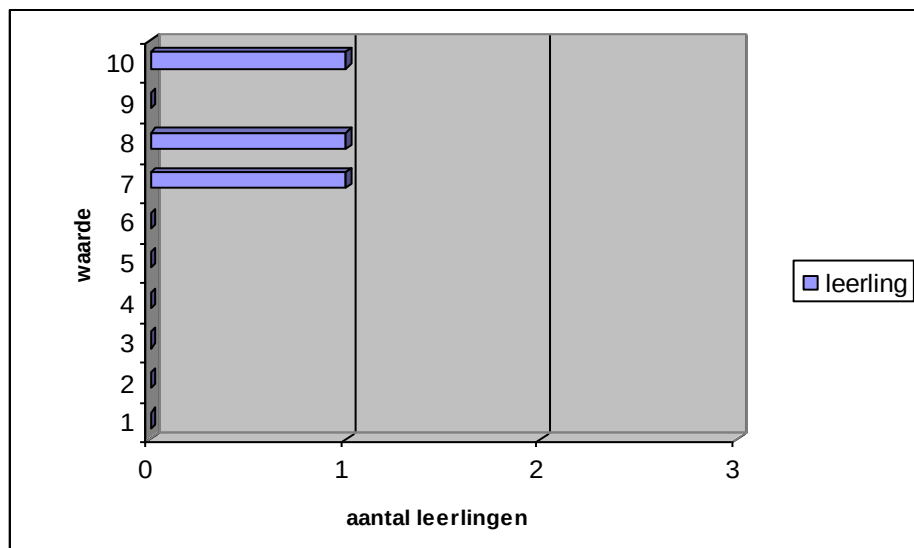
Bijbehorende deelvragen:

- Wordt er voor de start van de vervolgopleiding informatie gegeven over ambulante begeleiding?
- Wat is de behoefte van een leerling in relatie tot begeleiding door een AB'er voorafgaand aan de vervolgopleiding?

	Wordt er voor de start van de vervolgopleiding informatie gegeven over ambulante begeleiding?
Informatie AB'er in het MBO.	Leerlingen N=3 - Eén keer is na de start van de vervolgopleiding door de maatschappelijk werker beperkt verteld over ambulante begeleiding in het MBO. - Eén keer was niks bekend over een AB'er. - Eén keer was alles bekend voor de start van de nieuwe opleiding. Leerkrachten N=9 - Negen leerkrachten geven aan dat ze op de hoogte zijn van de dienst AB in het MBO.
Contact en kennismaking met de AB'er.	Leerlingen N=3 - Eén keer is er voor de start van de vervolgopleiding kennis gemaakt met de AB'er. - Twee keer is dit niet gebeurd. Leerkrachten N=9 - Acht leerkrachten hebben weleens contact gehad met een AB'er. - Eén leerkracht niet.

Om te weten te komen hoe belangrijk leerlingen het vinden om kennis te maken met de AB'er, is een schaalvraag gesteld.

Hoe belangrijk vind jij het om kennis te maken met een AB'er voor de start van de vervolgopleiding?

Figuur 8: Weergave belangrijkheid kennismaking met AB'er.

	Wat is de behoefte van een leerling in relatie tot begeleiding door een AB'er voorafgaand aan de vervolgopleiding?
Kennismaking	Leerlingen N=3 "Bij de start weten wie het aanspreekpunt is zorgt voor geruststelling." "Voorafgaand aan de vervolgopleiding, dan is er meteen een stukje extra begeleiding." "Als vooraf bekend is wie de begeleider is, dan weet je waar je naar toe moet met problemen."
Informatie	Leerlingen N=3 "Het is belangrijk dat een leerling weet wat een AB'er doet." "Leerlingen moeten vooraf weten dat ze een AB'er krijgen." "Leerlingen krijgen duidelijkheid over de begeleiding in het MBO, als ze informatie krijgen."

4.4 Doorgaande begeleiding en visie

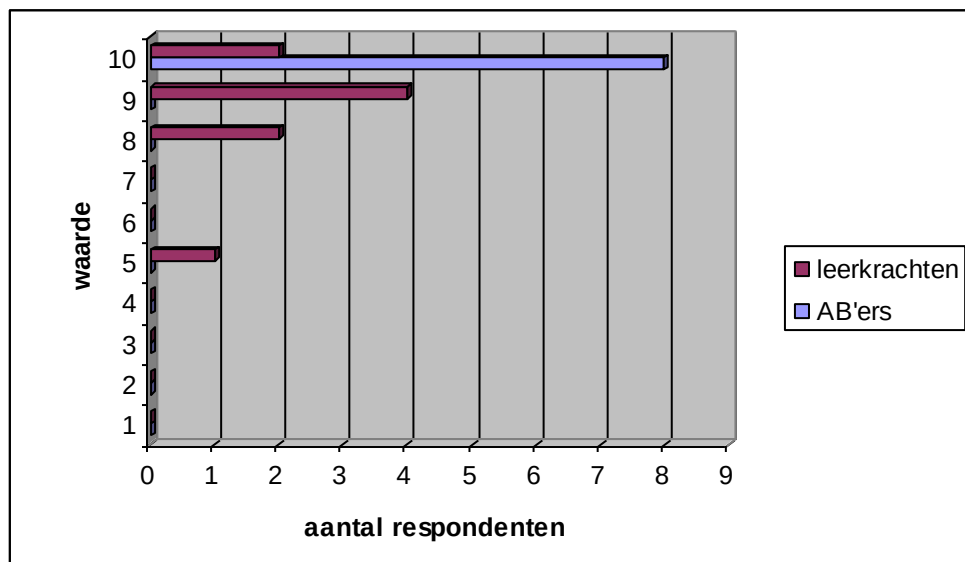
Bijbehorende deelvragen:

- Hoe vinden leerlingen, leerkrachten en AB'ers dat doorgaande begeleiding in de praktijk plaats moet vinden?
- Is er een visie op de uitstroom van leerlingen van het Kompas naar het MBO?

Voelt u zich verantwoordelijk voor de uitstroom van een leerling naar het MBO?	<table><tr><td></td><td>Leerkracht N=9</td><td>AB'er N=8</td></tr><tr><td>ja</td><td>9</td><td>8</td></tr><tr><td>nee</td><td>0</td><td>0</td></tr></table> Alle leerkrachten en AB'ers voelen zich verantwoordelijk.		Leerkracht N=9	AB'er N=8	ja	9	8	nee	0	0			
	Leerkracht N=9	AB'er N=8											
ja	9	8											
nee	0	0											
Heeft de voorlichting uitstroom leerlingen meer inzicht gegeven?	<table><tr><td></td><td>Leerkracht N=9</td><td>AB'er N=8</td></tr><tr><td>ja</td><td>6</td><td>4</td></tr><tr><td>nee</td><td>0</td><td>2</td></tr><tr><td>weet ik niet, was niet aanwezig</td><td>3</td><td>2</td></tr></table> Van de leerkrachten die aanwezig waren heeft de voorlichting meer inzicht gegeven, dat is veel. Bij de AB'ers zijn er twee die zeggen dat de voorlichting niet meer inzicht heeft gegeven, dat is 1/3 van de AB'ers die aanwezig waren.		Leerkracht N=9	AB'er N=8	ja	6	4	nee	0	2	weet ik niet, was niet aanwezig	3	2
	Leerkracht N=9	AB'er N=8											
ja	6	4											
nee	0	2											
weet ik niet, was niet aanwezig	3	2											

Om te weten te komen hoe belangrijk het is dat er doorgaande begeleiding plaatsvindt, is een schaalvraag gesteld.

Hoe belangrijk is een lijn in doorgaande begeleiding tussen het Kompas en een vervolgopleiding?

Figuur 9: Weergave belangrijkheid doorgaande begeleiding.

	Hoe vinden leerlingen, leerkrachten en AB'ers dat doorgaande begeleiding in de praktijk plaats moet vinden?
Leerlingen N=3	“Een begeleider van het Kompas gaat mee naar de vervolgopleiding en zet daar de begeleiding voort. Als dit niet mogelijk is mag het een onbekende zijn, als deze maar echt belangstelling heeft.” “Met een AB'er die de controle houdt. De AB'er helpt de leerling en kan controleren of afspraken worden nagekomen.” “Handelingsplanbesprekingen en POP gesprekken vanuit de opleiding. De AB'er wordt op de hoogte gehouden, biedt ondersteuning en houdt controle op de studievoortgang.”

Leerkrachten N=6	“Duidelijkheid over de taak van een begeleidingcoördinator en het aantal begeleidingsuren op een vervolgopleiding.” “In het voortraject moet er meer gebeuren. In het starttraject moet er meer gedaan worden. Na de start ‘vinger aan de pols’ houden.” “In het derde jaar beginnen, mentoren meer betrekken en voorzien van tips. Regelmatig contact als leerlingen in het MBO zitten.” “Intensief contact met de vervolgopleiding.” “Betere voorlichting, duidelijkheid van MBO naar mentor (competenties, niveau, vakken, andere vaardigheden), format/info (waaraan moet je denken als mentor, ouders, leerling).” “Meer duidelijkheid voor startende leerkrachten. Ondersteuning bij de begeleiding van leerlingen die uitstromen.”
AB'ers N=7	“Schriftelijke en mondelinge informatieoverdracht, waarbij de onderwijsbehoeften worden toegelicht. Toeleverende school en vervolgopleiding hebben voor de start van de opleiding contact met elkaar.” “Met voldoende kennis van de geschiedenis van de leerling een op maat gemaakt onderwijsplan.” “Opstellen protocollen over uitstroom en warme overdracht” (wordt aangegeven door vier AB'ers). “Leerlijnen in VSO afstemmen op het vervolg in het MBO, op de hoogte zijn en blijven van elkaars visie, werkwijze en ontwikkeling.”

	Is er een visie op de uitstroom van leerlingen van het Kompas naar een vervolgopleiding?		
Heeft de school een visie?			
Heeft de AB-dienst een visie?		Leerkracht N=9	AB'er N=8
	ja	5	6
	nee	1	2
	weet ik niet	3	0
De meeste leerkrachten en AB'ers zijn op de hoogte van een visie. Drie leerkrachten weten het niet, dat is 1/3 van het totaal aantal leerkrachten die de vraag hebben beantwoord.			

In dit hoofdstuk zijn de data gepresenteerd die verkregen zijn uit interviews en enquêtes. Aan de hand van deze datapresentatie worden in hoofdstuk 5 de data geanalyseerd.

Hoofdstuk 5 Data-analyses

In dit hoofdstuk worden de kwantitatieve en kwalitatieve data geanalyseerd die in hoofdstuk 4 zijn gepresenteerd. De kwalitatieve data, antwoorden op de open vragen, worden kernachtig samengevat bij de bijbehorende deelvraag.

De data-analyse zal bijdragen aan antwoorden op de deelvragen. De deelvragen zijn gerelateerd aan vier categorieën. De categorieën staan in relatie tot persoonlijke begeleiding tijdens de uitstroom van een leerling van het Kompas naar een vervolgopleiding.

5.1 Informatieoverdracht

- Hoe vindt op dit moment informatieoverdracht plaats van het Kompas naar een vervolgopleiding?

Uit data van de respondenten is gebleken, dat op dit moment zowel schriftelijke als mondelinge informatie niet consequent wordt overgedragen naar een vervolgopleiding.

Eén van de negen leerkrachten draagt altijd schriftelijk en mondeling informatie over, zeven leerkrachten doen dit meestal of soms.

Schriftelijke informatieoverdracht vindt meer plaats ten opzichte van mondelinge informatieoverdracht. Zowel de mentor als de maatschappelijk werker worden genoemd als degene die informatie overdraagt naar een vervolgopleiding.

Bij de AB'ers vindt de overdracht minder plaats dan bij de leerkrachten. Door één van de acht AB'ers wordt altijd schriftelijk en mondeling informatie overgedragen. Drie van de acht AB'ers geven aan nooit informatie over te dragen voor de start van de vervolgopleiding.

- Wat is de behoefte van een leerling in relatie tot informatieoverdracht?

De leerlingen hebben behoefte aan contact tussen de toeleverende school en de vervolgopleiding.

Dit contact is voorafgaand aan de start van de vervolgopleiding belangrijk.

Contact na de start van de vervolgopleiding vinden de respondenten minder belangrijk.

Uit figuur 4 (paragraaf 4.1) blijkt dat de meeste respondenten het belangrijk vinden dat de specifieke onderwijsbehoeften voor de start van de vervolgopleiding duidelijk zijn.

Zeven van de negen leerkrachten geven een hoge waarde (9 en 10).

Zes van de acht AB'ers geven de hoogste waarde (een 10).

Twee leerlingen vonden hun eigen onderwijsbehoeften niet zo belangrijk, maar wel voor leerlingen die meer "problemen" hebben.

Leerlingen willen dat er controle is bij de start van een vervolgopleiding.

5.2 Voorbereiding leerling

- Hoe worden leerlingen op dit moment voorbereid op een intakegesprek van de vervolgopleiding?

Het is wisselend of de leerkracht een leerling voorbereidt op een intakegesprek. Vier van de negen leerkrachten bereiden een leerling meestal voor op een intakegesprek. Vier van de negen leerkrachten doen dit soms. Ook bij de AB'ers is het wisselend of een leerling wordt voorbereid.

Vier van de acht AB'ers doen soms de voorbereiding. Er is één AB'er die een leerling altijd voorbereidt.

Vijf van de negen leerkrachten, dat is meer dan de helft, weten niet wat een intakegesprek inhoudt.

Zes van de acht AB'ers weten wel wat een intakegesprek inhoudt op een vervolgopleiding.

Drie van de negen leerkrachten maken soms een portfolio met een leerling.

- Wat is de behoefte van een leerling in relatie tot het voorbereiden op een intakegesprek van een vervolgopleiding?

De leerlingen hebben allemaal een intakegesprek gehad bij de vervolgopleiding. Uit ervaring geven zij aan dat het belangrijk is dat een voorbereiding plaatsvindt.

Uit figuur 6 (paragraaf 4.2) blijkt dat de respondenten de voorbereiding op een intakegesprek wisselend beoordelen in belangrijkheid.

Een voorlichting in de klas door AB'ers ter voorbereiding op de vervolgopleiding en het intakegesprek wordt door de respondenten belangrijk gevonden, dit blijkt uit figuur 7 (paragraaf 4.2). Acht van de negen leerkrachten geven een hoge waarde (8, 9 en 10). Zes van de acht AB'ers geven de hoogste waarde (een 10).

De leerlingen geven de waarde 6, 8 en 9. De leerling die de score 6 gaf, deed dit omdat hij de voorlichting toen hij nog op het Kompas zat, niet als belangrijk heeft ervaren. Inmiddels zit hij op een vervolgopleiding en weet vanuit zijn ervaring, dat een voorlichting door AB'ers belangrijk is.

Op deze manier krijgen leerlingen informatie met betrekking tot AB op een vervolgopleiding.

Volgens de leerlingen moet de voorlichting wel anders gedaan worden, bijvoorbeeld door een doeopdracht of een oud-leerling meenemen.

Bij een intakegesprek moeten volgens drie van de drie leerlingen de mentor en de leerling aanwezig zijn. Twee leerlingen noemen ook de nieuwe mentor en ouder(s)/verzorger(s). De leerkrachten en AB'ers vinden dat daarnaast ook nog de AB'er aanwezig moet zijn.

Tot slot geeft één leerling nog een aanvulling ten aanzien van het intakegesprek. Deze leerling vindt het wenselijk om direct terugkoppeling te krijgen na het intakegesprek en/of de intake-test. Dan weten de leerlingen eerder waar ze aan toe zijn.

5.3 Ambulante begeleiding

- Wordt er voor de start van de vervolgopleiding informatie gegeven over ambulante begeleiding?

De leerlingen hebben verschillende ervaringen ten aanzien van de informatie die vooraf gegeven wordt over ambulante begeleiding door het Kompas.

Eén leerling heeft voor de start van de vervolgopleiding kennis gemaakt met de AB'er en heeft voldoende informatie gekregen. Eén leerling heeft twee maanden na de start te horen gekregen dat er een AB'er in het MBO is. Eén leerling heeft nooit informatie gekregen.

Het niet krijgen van de informatie over AB wordt door de leerlingen als slecht ervaren.

Alle leerkrachten geven aan wel op de hoogte te zijn van AB in het MBO.

Op de startende leerkracht na hebben ze allemaal wel eens contact gehad met een AB'er.

- Wat is de behoefte van een leerling in relatie tot begeleiding door een AB'er voorafgaand aan de vervolgopleiding?

Drie van de drie leerlingen vinden het belangrijk dat voorafgaand aan de vervolgopleiding kennis is gemaakt met de AB'er. Uit figuur 8 (paragraaf 4.3) blijkt dat de leerlingen het belangrijk vinden om kennis te maken, zij geven de score 7, 8 en 10. De redenen hiervoor zijn dat het een geruststelling is om te weten naar wie je toe kunt gaan als er problemen zijn, het aanspreekpunt bekend is en direct extra begeleiding kan worden gestart.

Ondanks de verschillende ervaringen, zowel positieve als negatieve, zien de leerlingen het belang van een kennismaking vooraf. De één juist vanuit een goede ervaring en de ander vanuit een slechte ervaring.

5.4 Doorgaande begeleiding en visie

- Hoe vinden leerlingen, leerkrachten en AB'ers dat doorgaande begeleiding in de praktijk plaats moet vinden?

De leerlingen vinden dat doorgaande begeleiding plaatsvindt als er een persoonlijk begeleider is die controle houdt op de studievoortgang.

De leerkrachten vinden dat doorgaande begeleiding plaatsvindt als er in het voor- en starttraject meer gedaan wordt.

Eén leerkracht geeft aan dat ondersteuning voor startende leerkrachten bij de uitstroom van de leerlingen belangrijk is.

AB'ers vinden dat doorgaande begeleiding in de praktijk plaatsvindt als er informatieoverdracht is en contact tussen de scholen voor de start van de vervolgopleiding. Hierdoor kan een op maat gemaakt onderwijsplan worden gemaakt.

Om ervoor te zorgen dat bekend is wie wat doet is een stappenplan met betrekking tot de uitstroom en warme overdracht wenselijk.

Uit figuur 9 (paragraaf 4.6) blijkt dat leerkrachten en AB'ers het belangrijk vinden dat er een lijn is in doorgaande begeleiding. Acht van de negen leerkrachten geven een hoge waarde (8, 9 en 10). Acht van de acht AB'ers geven de hoogste waarde (een 10).

Eén leerkracht geeft de waarde 5. Deze waarde klopt niet met de antwoorden die deze respondent op de overige vragen heeft gegeven. Ik heb het idee dat de vraag niet goed is geïnterpreteerd.

- Is er een visie op de uitstroom van leerlingen van het Kompas naar een vervolgopleiding?

Er is onduidelijkheid omtrent een visie bij het Kompas en bij AB-dienst. Noch de leerkrachten noch AB'ers geven geen eenduidig ja als antwoord.

De respondenten voelen zich wel verantwoordelijk voor de uitstroom van de leerlingen naar een vervolgopleiding.

De data-analyse die in dit hoofdstuk is gedaan, heeft betrekking op de deelvragen.

In hoofdstuk 6 volgen conclusies op de analyse en geef ik antwoord op de onderzoeksvraag.

Hoofdstuk 6

In dit hoofdstuk volgen de conclusies op de data-analyse die in hoofdstuk 5 is gedaan.

De conclusies zijn tot stand gekomen door de data-analyse te koppelen aan de theoretische onderbouwing van hoofdstuk 2. Door conclusies te trekken geef ik antwoord op mijn onderzoeksvraag.

6.1 De onderzoeksvraag

Om een goede start te maken op een vervolgopleiding en deze succesvol af te kunnen ronden, heeft een VSO-leerling verschillende behoeften. Eén van deze behoeften is volgens Clijsen, e.a. (2007) persoonlijke begeleiding.

De onderzoeksvraag die centraal staat en aan het begin van het onderzoek is gesteld, heeft betrekking op de persoonlijke begeleiding van een VSO-leerling:

Wat is de behoefte aan persoonlijke begeleiding van een VSO-leerling van het Kompas die uitstroomt naar ROC Lek of ROC Vallei ?

6.2 Conclusies

De behoefte aan persoonlijke begeleiding van een leerling in relatie tot informatieoverdracht ligt voorafgaand aan de start van de vervolgopleiding, in het laatste jaar van de VSO-school.

De wijze waarop de persoonlijke begeleiding plaats moet vinden is door informatieoverdracht.

De toeleverende school moet schriftelijk en mondeling informatie overdragen aan een vervolgopleiding.

Bij deze informatieoverdracht is het van belang dat de specifieke onderwijsbehoeften duidelijk worden.

Clijsen, e.a. (2007) onderschrijven dat het belangrijk is om schriftelijk en mondeling informatie over te dragen aan de vervolgopleiding. Het aanmeldingsformulier van een vervolgopleiding biedt vaak onvoldoende mogelijkheden om informatie door te geven over de specifieke onderwijsbehoeften van een leerling. Door schriftelijk en mondeling informatie over te dragen worden de onderwijsbehoeften in kaart gebracht voordat de leerling aan de vervolgopleiding begint.

De leerlingen hebben behoefte aan contact tussen de scholen voorafgaand aan de start van een vervolgopleiding. Zij vinden het belangrijk dat een persoonlijk begeleider controle houdt bij de studievoortgang van een vervolgopleiding.

De informatieoverdracht en het contact tussen de scholen is niet vanzelfsprekend voor alle leerkrachten en AB'ers. Het is niet duidelijk wie verantwoordelijk is voor de overdracht van schriftelijke en mondelinge informatie en het onderhouden van contacten met een vervolgopleiding. Er zijn geen vaste afspraken en lijnen in de informatieoverdracht naar een vervolgopleiding.

Voorafgaand aan een intakegesprek van een vervolgopleiding heeft een leerling behoefte aan voorbereiding op het intakegesprek. De persoonlijke begeleiding in relatie tot de voorbereiding op een intakegesprek, bestaat uit het ondersteunen van een leerling bij het maken van een portfolio. De ondersteuning bij het maken van een portfolio moet door de mentor worden gedaan. Uit de data-analyse blijkt dat niet alle mentoren een leerling ondersteunen bij het maken van een portfolio.

Volgens het Ministerie van OC&W (2009) kan het portfolio een instrument zijn voor en tijdens het intakegesprek. Met behulp van een portfolio wordt duidelijk wat de leerling wel en niet kan en welke begeleiding hij nodig heeft.

Hierdoor worden tijdens een intakegesprek de specifieke onderwijsbehoeften duidelijk.

Door een gesprek voor te bereiden weet een leerling wat hij eventueel kan verwachten aan vragen met betrekking tot zijn gedragsstoornis en/of psychische problemen.

Vanwege de problematiek die VSO-leerlingen kunnen hebben is het belangrijk, dat naast de leerling zelf, een persoonlijk begeleider van de VSO-school aanwezig is tijdens het intakegesprek (van der Werff, e.a., 2009). Niet alle leerkrachten en AB'ers weten wat een intakegesprek inhoudt, het is dan moeilijk om een leerling goed voor te bereiden op een intakegesprek.

Naast een intakegesprek wordt een intake-test gehouden.

Als van te voren bekend is dat een intake-test meetelt voor de bepaling van het niveau, wordt het serieuzer gemaakt door de leerlingen.

Voor VSO-leerlingen is het belangrijk om directe terugkoppeling te krijgen na het intakegesprek en/of de intake-test. Dan weten ze of ze wel of niet op de vervolgopleiding worden ingeschreven en op welk niveau.

Uit de data-analyse blijkt dat het wenselijk is om ook de ouder(s)/verzorger(s) en de AB'er te betrekken bij een intakegesprek. Van de Vooren & Tuijthuis (2008) vinden dat de AB'er een brug kan slaan tussen het VSO en de vervolgopleiding, door tijdens het intakegesprek aanwezig te zijn en de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling in kaart te brengen.

De persoonlijke begeleiding door een AB'er is dan gestart voorafgaand aan de start van de vervolgopleiding. Een leerling kan kennis maken met de AB'er, weet wie zijn aanspreekpunt is en wat deze voor hem kan doen.

Uit de data-analyse blijkt dat de informatie met betrekking tot ambulante begeleiding op een vervolgopleiding duidelijker moet. Een voorlichting aan leerlingen in de klas kan daarbij helpen. De voorlichting moet wel interessant zijn, bijvoorbeeld door een oud-leerling iets te laten vertellen of een doeopdracht.

Als er een visie is met betrekking tot de uitstroom van leerlingen van het Kompas naar een vervolgopleiding, is die visie niet duidelijk voor alle leerkrachten en AB'ers.

Er moet meer duidelijkheid komen en vaste afspraken worden gemaakt met betrekking tot de uitstroom van leerlingen naar een vervolgopleiding. Leerkrachten en AB'ers weten dan wat ze moeten doen en wat er van hen wordt verwacht. Vanuit de leerkrachten en AB'ers is er behoefte aan een stappenplan, waarin de taakverdeling staat.

Volgens Clijsen e.a. (2007) is het belangrijk dat een stappenplan wordt ingebed in de zorgstructuur van de school. Hierbij kan de AB'er een rol spelen door als contactpersoon op te treden tussen de VSO-school en een vervolgopleiding.

6.3 Valideren

Tijdens de validatiesessie voor studenten van het eerste en tweede jaar van de opleiding Coachend Innoveren van Fontys Hogescholen, zijn er geen andere conclusies getrokken.

De data-analyse die ik heb gepresenteerd leverden voor de toehoorders geen andere conclusies op. Het onderzoeksverslag heb ik laten lezen door twee onafhankelijke Critical Friends. Zij gaven inhoudelijk en op taalgebruik feedback. Ten aanzien van de conclusies kwamen er geen andere conclusies dan die ik presenteerde naar aanleiding van de data-analyse.

In dit hoofdstuk zijn conclusies getrokken, waarmee ik antwoord heb gegeven op mijn onderzoeksvraag. In hoofdstuk 7 worden aanbevelingen gedaan, die aansluiten bij de conclusies.

Hoofdstuk 7 Evaluatie

In hoofdstuk 6 zijn conclusies getrokken, waarmee antwoord is gegeven op de onderzoeksvraag.

Naar aanleiding van de conclusies worden in de eerste paragraaf aanbevelingen gedaan.

Vervolgens worden in de tweede paragraaf aanbevelingen gedaan voor vervolgonderzoek.

Tot slot wordt in de derde paragraaf het onderzoek geëvalueerd.

7.1 Aanbevelingen naar aanleiding van de conclusies

Conclusies leiden tot aanbevelingen. De aanbevelingen zijn het doel van mijn onderzoek. Het doel van mijn onderzoek is het verbeteren van de persoonlijke begeleiding die aan een leerling van het Kompas wordt geboden gedurende de uitstroom naar een vervolgopleiding.

Hieronder doe ik aanbevelingen die moeten leiden tot een verbeterde persoonlijke begeleiding tijdens de uitstroom.

- Voorafgaand aan de start van een vervolgopleiding moet er contact zijn tussen de VSO-school en de vervolgopleiding.

Tijdens dit contact kan schriftelijke en mondelinge informatieoverdracht plaatsvinden. Schriftelijke informatieoverdracht vindt plaats door het invullen van een overdrachtsformulier. Hierbij worden persoonlijke gegevens overgedragen, dit noemen we een koude overdracht.

Naast de koude overdracht moet een warme overdracht plaatsvinden.

Warme overdracht kan plaatsvinden tijdens een intakegesprek van een vervolgopleiding, hierbij wordt informatie mondeling overgedragen.

Door de schriftelijke en mondelinge informatieoverdracht moeten de specifieke ondersteuningbehoeften van een leerling duidelijk worden voor de start van een vervolgopleiding. Een stappenplan kan gebruikt worden als taakverdeling, zodat betrokkenen weten wat zij moeten doen.

- Iedere leerling beheert een portfolio, dat start in het derde leerjaar van het Kompas, hierbij ondersteunt de mentor.

Het portfolio maakt duidelijk wat een leerling wel en niet kan en welke begeleiding hij nodig heeft. Het portfolio kan worden gebruikt als voorbereiding op het intakegesprek van een vervolgopleiding.

- Tijdens het intakegesprek op een vervolgopleiding zijn, indien mogelijk, de leerling, mentor, ouder(s)/verzorger(s), AB'er en intaker van de vervolgopleiding aanwezig.

- Er moet betere informatieverstrekking met betrekking tot ambulante begeleiding in een vervolgopleiding worden gegeven. Dit kan door middel van voorlichtingen door AB'ers.

- De visie met betrekking tot de uitstroom van leerlingen van het Kompas naar een vervolgopleiding moet duidelijk omschreven worden. Zowel bij het Kompas en de AB-dienst zijn niet alle leerkrachten en AB'ers op de hoogte van de visie met betrekking tot de uitstroom.

7.2 Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

In dit onderzoek heb ik antwoord gekregen op mijn onderzoeksvraag en zijn aanbevelingen gedaan. Door te reflecteren op dit onderzoek, kan ik aanbevelingen doen voor een vervolgonderzoek.

Nieuwe vragen die worden opgeroepen door dit onderzoek:

- Hoe denken andere populaties over de behoefte aan persoonlijke begeleiding?
- Kloppen de aanbevelingen en conclusies voor alle leerlingen?
- Zijn de aanbevelingen en conclusies ook van toepassing op andere VSO-scholen of VO scholen?

Antwoorden op de nieuwe vragen kunnen verkregen worden door vervolgonderzoek, dat kan plaatsvinden door:

- Andere populaties, die een rol spelen bij doorgaande begeleiding, als respondenten te betrekken. Ouder(s) en/of verzorger(s), een decaan of een intaker van de vervolgopleiding kunnen betrokken worden bij een vervolgonderzoek.
- Meerdere leerlingen als respondenten te benaderen. In dit onderzoek waren drie leerlingen respondent voor de populatie leerlingen. Er kan bij een vervolgonderzoek onder leerlingen worden bekeken of zij dezelfde behoeften ten aanzien van persoonlijke begeleiding hebben.
- Dit onderzoek op andere VSO-scholen of op VO-scholen met cluster 4 leerlingen doen.

Kortom, voldoende uitdagingen voor een vervolgonderzoek.

7.3 Evaluatie van het onderzoek

Van begin af aan ben ik gemotiveerd om met mijn onderzoeksvraag aan de slag te gaan. Al snel merkte ik dat collega's het een boeiend onderwerp vinden en interesse hebben in de vorderingen en resultaten. Het kostte mij moeite om literatuur te lezen en een theoretische onderbouwing te maken. Aangezien ik een doener ben, wilde ik meteen aan de slag. Ik kwam erachter dat er weinig te doen valt als er geen theoretische onderbouwing is. Ik wist te weinig met betrekking tot het onderwerp en kon geen centrale

onderzoeksvraag maken. Op het moment dat ik een duidelijke theoretische onderbouwing had met betrekking tot mijn onderwerp, werd de onderzoeksvraag helder en kon ik deelvragen opstellen. Binnen het onderzoek is dit mijn grootste leerervaring geweest.

Werken met deelvragen in categorieën heeft structuur aangebracht in mijn onderzoek. Vanuit de vier categorieën kon ik gestructureerd vragenlijsten opstellen, data verwerken en conclusies geven.

Ik heb het doel *in* het onderzoek behaald. Het is duidelijk geworden hoe verschillende populaties denken over de behoefte aan persoonlijke begeleiding van een VSO-leerling.

Tegelijkertijd met het onderzoek heb ik samen met een collega gewerkt aan een stappenplan. Dit stappenplan moet een verbetering opleveren van de persoonlijke begeleiding aan een VSO-leerling. Dan is het doel *van* mijn onderzoek ook behaald.

Nawoord

Nu het onderzoek af is, wil ik het nawoord gebruiken om mensen te bedanken die het mogelijk hebben gemaakt om dit onderzoek uit te voeren en af te ronden.

Als eerste wil ik alle respondenten bedanken voor het meewerken aan de interviews en het invullen van de vragenlijsten. Dankzij jullie medewerking heb ik antwoord gekregen op mijn onderzoeksvraag.

Vervolgens wil ik mijn onderzoeksbegeleider van Fontys Hogescholen bedanken voor het geven van feedback op mijn stukken en de kennis die zij mij heeft meegegeven.

Critical Friends van de opleiding en collega Critical Friends wil ik bedanken voor het meelezen en meedenken tijdens mijn onderzoek. Dankzij jullie is mijn onderzoek valide geworden.

Tot slot wil ik mijn man en kinderen bedanken die mij de tijd en ondersteuning hebben gegeven om dit onderzoek op tijd af te kunnen ronden.

Allen bedankt!

Sandra Geurds-Bruins

Juni 2010

Literatuurlijst.

Boerman, R. (2008) Ethische uitgangspunten bij praktijkonderzoek, Tilburg: Fontys OSO interne publicatie

Brinkman, B., Steenhoven, P. van der, & Veen, D. van (2008) Probleemdruk en zorgstructuur in het middelbaar beroepsonderwijs. Verdieping LCOJ-Monitor psychosociale begeleiding en Zorg- en adviesteams in het MBO, 2007, Utrecht: LCOJ

Clijsen, A., Lieverloo, L. van, Mathijssen, B. & Schoots, H. (2007) Protocol overgang leerlingen met autisme van voortgezet onderwijs naar vervolgopleiding, 's Hertogenbosch: KPC groep

Harinck, F. (2007) Basisprincipes praktijkonderzoek, Antwerpen-Apeldoorn: Garant

Kallenberg, A.J. (2007) Ontwikkeling door onderzoek: een handreiking voor leraren, Utrecht: Thieme Meulenhoff

Meulman, A., Keesenberg, H. (2007) 'Samenvatting invoeringsplan Passend onderwijs december 2007', internet WWW pagina op URL: <http://www.wsnsregioleiden.nl/info/download.php?s=242&id=1888> (geopend 19-10-2009)

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2006) 'Aanval op de uitval. Perspectief en actie', internet WWW pagina op URL: <http://www.minocw.nl/documenten/17313a.pdf> (geopend 15-12-2009)

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2009) 'Derde voortgangsrapportage Passend onderwijs', internet WWW pagina op URL: <http://www.nieuwsbank.nl/inp/2009/06/08/r110.htm> (geopend 19-10-2009)

Nauta, P. & Giesing, M. (2006) Achtergronden van en tips voor de omgang met Leerlingen met een specifieke hulpvraag, Dokkum: Nauta en Giesing

Onderwijsraad (2005) Betere overgangen in het onderwijs, Den Haag: Onderwijsraad

Ponte, P. (2006) Onderwijs van eigen makelij, Soest: Uitgeverij Nelissen

Radar/ABS, de (2009) 'Even voorstellen', Internet WWW pagina op URL:

http://www.deradar.nl/EVEN_VOORSTELLEN_2009-2010_versie_5_nov_2009.pdf (geopend 15-12-2009)

Rec4-4 (2008) 'nieuwsbrief REC januari 2008', internet WWW pagina op URL:

http://www.refswv.nl/news.asp?id=000000646&ftmod=news_000000001 (geopend 19-10-2009)

Vooren, A. van de & Tudjman, T. (2008) De deelnemers met een rugzak. De 2^e meting van de monitor over de invoering van de leerlinggebonden financiering in het MBO, Rotterdam: Risbo

Werff, R. van der, Velsen, J. van, Spackler, N. & Kockman, K. (2009) Intakeprocedures VMBO-MBO in Oost-Nederland, Apeldoorn: Beroepskolom-Stedendriehoek

Winter, M. de & Kroneman, M. (2003) Participatief jeugdonderzoek, Assen: Van Gorcum

Bijlage 1 - Portfolio

1 Handleiding persoonlijk begeleider

1.1 Doel van een portfolio

Op steeds meer scholen voor voortgezet (speciaal) onderwijs en vervolgopleidingen wordt gewerkt met portfolio's. Met het portfolio laat de leerling zien wie hij is, wat hij wil, wat hij kan en welke keuzes hij maakt. De leerling is verantwoordelijk voor het portfolio, heeft zelf het beheer en onderhoud over het portfolio en bepaalt wie inzage heeft in het portfolio.

Het vullen van het portfolio door de leerling is geen doel op zich. Voor de school en de persoonlijk begeleider in het bijzonder is het een middel om met de leerling in gesprek te komen over zijn ontwikkeling en zijn competenties, over de keuzes die hij maakt en hoe de leerling daaraan zelf richting kan geven en zelf verantwoordelijkheid voor kan dragen.

Scholen voor voortgezet (speciaal) onderwijs proberen in toenemende mate de aansluiting op het vervolgonderwijs te optimaliseren door geregeld te 'toetsen' of leerlingen voldoen aan de voor het vervolgonderwijs benodigde competenties. Door de resultaten daarvan op te nemen in het portfolio, krijgt de leerling een beter inzicht in zijn competenties en in de stappen die hij nog moet zetten om met succes de overstap te kunnen maken naar een vervolgopleiding.

Het portfolio kan de volgende functies vervullen:

- *Ontwikkeling*

Het portfolio geeft school en de leerling inzicht in de competenties (sociale vaardigheden, communicatieve vaardigheden, leer- en studievoordigheden) die de leerling heeft en wat hij nog moet ontwikkelen om met succes een bepaalde opleiding te kunnen volgen. De leerling geeft in het portfolio aan welke persoonlijke doelen hij wil bereiken met betrekking tot de oriëntatie op, keuze van en voorbereiding op een vervolgopleiding en welke acties hij daartoe onderneemt, wat hij daarvoor nodig heeft en wie hij daarbij betreft (persoonlijk ontwikkelplan).

- *Verslaglegging*

In het portfolio doet de leerling verslag van de stappen en activiteiten die hij uit het protocol ondernomen heeft en de resultaten daarvan. De leerling kan in het portfolio bijvoorbeeld informatie verzamelen over vervolgopleidingen en over beroepen. Ook kan de leerling in het portfolio verslag doen van een open dag of een gastcollege dat hij gevolgd heeft.

- *Reflectie*

In het portfolio reflecteert de leerling over de uitkomsten van de stappen die hij gezet heeft en over de keuzes die hij maakt of de besluiten die hij neemt. De leerling ontwikkelt zelfkennis. Centraal staan hierbij de vragen. Wie ben ik? Wat kan ik? Wat wil ik? Wat past bij mij? Wat kies ik?

- *In gesprek gaan*

Het portfolio biedt de persoonlijk begeleider concrete aanknopingspunten om met de leerling in gesprek te gaan en om de voortgang in de overgang naar een vervolgopleiding te monitoren. De leerling kan in het portfolio verslag doen van verworven inzichten en van de afspraken en besluiten uit de coachingsgesprekken.

- *Presentatie*

De leerling presenteert zichzelf aan de hand van werkstukken, stageopdrachten, getuigschriften, diploma's, ervaringen uit het buitenschools leren aan de nieuwe opleiding/studie (fase 4: intake en warme overdracht). De leerling maakt bijvoorbeeld een lijst met successen binnen en buiten de school. Het portfolio kan gezien worden als een PR-middel.

- *Handleiding voor de student*

Bij de instroom in de nieuwe opleiding neemt de student in het portfolio als naslag voor zichzelf praktische gegevens op ten aanzien van de opleiding of studie, zoals het programma, het rooster, de locaties, de vakanties, de tentamens, de contactpersonen voor leerlingenzorg, de sociale activiteiten en de contactgegevens van de medestudenten. Daarnaast kan de student in het portfolio handleidingen en stappenplannen opnemen voor bijvoorbeeld het maken van samenvattingen, werkstukken en presentaties.

Het portfolio bevordert dat de leerling zelf verantwoording neemt voor de stappen die hij bij de overgang naar een vervolgopleiding zet en voor de keuzes die hij maakt, dat hij zelf richting geeft aan zijn ontwikkeling en loopbaan, dat hij zelf reflecteert over zijn eigen kwaliteiten en zichzelf presenteert.

Het werken met een portfolio stimuleert de leerling om zelf onderzoek te doen, zodat hij:

- een positief beeld krijgt van wat hij kan;
- zijn mogelijkheden en beperkingen leert kennen;
- zicht krijgt op zijn eigen onderwijsbehoeften, zodat hij gericht om hulp kan vragen;
- zicht krijgt op wat hij wil, op zijn interesses, voornemens en ambities;
- leert zelf het initiatief te nemen in zijn loopbaan;
- reflecteert op wat hij wil en kan wat betreft zijn vervolgmogelijkheden;
- zijn keuzes kan omzetten in plannen en die ook kan uitvoeren.

Het portfolio kan ook bewijzen bevatten van de competenties en van de bekwaamheden die de leerling gedurende zijn schoolloopbaan heeft verworven en geeft inzicht in vervolgmogelijkheden (vervolgopleiding en beroep).

Het portfolio geeft de leerling en persoonlijk coach een beeld van de competenties.

Naast vakinhoudelijke competenties gaat het om:

- sociale competenties (samenwerken en communiceren met anderen);
- competenties op het gebied van zelfstandigheid, motivatie, interesse, werkhouding en doorzettingsvermogen;
- competenties op het gebied van 'leren leren', zoals het plannen en organiseren van het werk, onderzoeken, reflecteren en evalueren.

Portfolio van de leerling

In het voortgezet (speciaal) onderwijs gebruikt de leerling het portfolio voor:

1 *Ontwikkelen van zelfkennis*

- Reflectie op: Wie ben ik? Wat kan ik? Wat wil ik? Wat past bij mij? Wat kies ik?
- Vastleggen van zelfkennis
- Reflectie op gemaakte keuzes

2 *Oriënteren op beroepen en opleidingen*

- Brede oriëntatie op beroepen en opleiding
- Verkennen van de kwalificatie-eisen

3 *Plannen van relevante stappen*

- Overzicht maken van relevante beslismomenten
- Concrete planning van stappen
- Verslag doen van uitkomsten stappen

4 *Presenteren van wat hij kan*

1.2 Vorm portfolio

Het portfolio kan op verschillende manieren *vorm* krijgen, bijvoorbeeld:

- een ringmap waarin de leerling per fase uit het protocol de uitkomsten van zijn activiteiten verzamelt en ordent;
- een digitaal portfolio met een documentstructuur waarin de leerling de uitkomsten van zijn activiteiten opslaat.

Steeds meer scholen maken gebruik van digitale portfolio's. Inmiddels zijn er voor het onderwijs verschillende digitale en webbased versies ontwikkeld. Het digitaal portfolio is op elk moment voor de leerling, en zij die daartoe het recht hebben, in te zien en in te vullen. De meeste digitale portfolio's kunnen in overleg 'op maat van school' gemaakt worden.

1.3 Begeleiding van de leerling

Hoewel de leerling zelf als *eigenaar* verantwoordelijk is voor het portfolio, zullen leerlingen met gedragsstoornissen en psychische problemen vaak door een persoonlijk begeleider ondersteunt moeten worden bij het gebruik van een portfolio. Enkele aandachtspunten zijn:

- Bespreek wat in het portfolio concreet van de leerling verwacht wordt.
- Bespreek *vooraf* de activiteit met een leerling en bespreek hoe de leerling verslag kan doen van deze activiteit in het portfolio. *Bespreek* aan de hand van het portfolio de activiteit met de leerling *na*.
- Baken de fasen uit het protocol goed in het portfolio op elkaar af. Laat het portfolio geleidelijk aan 'groeien'.
- Vraag de leerling de bijdragen in het portfolio te nummeren en dateren en laat hem een inhoudsopgave bijhouden.

- Laat de leerling niet alleen schriftelijke verslagen in het portfolio verzamelen, maar bijvoorbeeld ook foto's, tekeningen, folders van vervolgoopleidingen, uitdraaien van internetsites, interviews met andere studenten, producten die de leerling gemaakt heeft.
Laat de leerling visueel maken wat hij kan en wil.

1.4 Overzicht fasen protocol en aandachtspunten voor portfolio

Hierna volgt een overzicht van de fasen die we in dit protocol hanteren. Bij iedere fase is aangegeven welke activiteiten relevant zijn voor het portfolio. De resultaten hiervan worden door de leerling verzameld in zijn portfolio.

Fasen protocol	Activiteiten leerling in portfolio
1 Oriëntatie op vervolgopleiding	• Loopbaanoriëntatie: wie ben ik, wat kan ik, wat wil ik, wat past bij mij, wat kies ik? • Competentieprofiel: mijn sterke en zwakke punten • Verwerven informatie over vervolgoopleidingen en beroepsmogelijkheden • Uitkomsten beroepentest, studiekeuzetest of extern assessment • Studieresultaten, werkstukken, presentaties, e.d.
2 Keuze instelling en inschrijving vervolgopleiding	• Verzamelen van informatie over de onderwijsinstelling • Verslag van uitkomsten oriënterend gesprek met onderwijsinstelling • Inschrijving en aanmelding onderwijsinstelling
3 Voorbereiding op nieuwe opleiding	• Presenteren van specifieke verworven vaardigheden • Verzamelen van informatie over regelingen en voorzieningen
4 Intake en warme overdracht	• Voorbereiding van het intakegesprek • Presentatie tijdens intakegesprek • Verslag van uitkomsten uit intakegesprek
5 Instroom en voortgang nieuwe opleiding	• Verslag deelname introductieactiviteiten • Reizen en vervoer • Informatie verzamelen over opleiding/studie/studentenleven • Sociale kaart medestudenten • Contactgegevens medestudenten • Planning tentamens • Planning vakanties / vrije dagen • Planning werkstukken, papers, presentaties, e.d. • Studieresultaten • Gemaakte werkstukken, presentaties • Studie- en stage-ervaringen

2 Portfolio voor de leerling

2.1 Portfolio vervolgopleiding

In de laatste twee jaar op school wordt het steeds belangrijker om te kijken wat je na deze school wilt gaan doen. Wat wil je later worden? Welke opleiding of studie wil je gaan volgen?

Het is dan ook belangrijk dat je op tijd gaat kijken welk beroep en welke opleiding bij jou past.

Jouw persoonlijk coach kan je hier goed mee helpen. Samen gaan jullie op zoek naar een opleiding die je leuk vindt en die past bij jouw mogelijkheden.

Het portfolio helpt je om een goed beeld te krijgen van:

- Wie ben ik? Wat kan ik? Wat wil ik? Welk beroep of opleiding past bij mij?
- Hoe ziet de opleiding eruit? Wat zijn de beroepsmogelijkheden van de opleiding?
- Wat moet geregeld worden om de nieuwe opleiding te volgen?

De persoonlijk begeleider (mentor) helpt je. Samen komen jullie er vast wel uit.

2.2 Wat kan in jouw portfolio?

In het portfolio verzamel en bewaar je zaken die jij belangrijk vindt. In jouw portfolio kun je bijvoorbeeld de volgende zaken stoppen.

- Verslagen van gesprekken met je coach
- Informatie die je verzameld hebt over vervolgopleidingen of over beroepen
- Informatie die je verzameld hebt uit gesprekken met mensen uit een opleiding of uit gesprekken met studenten die deze opleiding volgen
- Foto's van wat jij gedaan of gemaakt hebt
- Foto's van lessen met daarbij jouw opmerkingen
- Getypte of geschreven verslagen
- Diploma's
- Kopieën van werkbladen en opdrachten
- Proefwerken
- Kopie van de kft van een werkstuk
- Opmerkingen van andere leerlingen over jouw werk
- Uitdraaien van internetsites
- Nuttige adressen (bijvoorbeeld de helpdesk van een opleiding)
- Adressen van websites waar je veel informatie kunt vinden over studeren en over opleidingen
- Adressen van websites waar je informatie kunt vinden over autisme

Stop in je portfolio die zaken die laten zien wat jij goed kunt, wat je later wilt worden en welke opleidingen en beroepen bij je passen.

2.3 Tips voor jouw portfolio

Tips om in jouw portfolio aandacht te geven bij de volgende onderdelen.

1 Oriëntatie op vervolgopleiding

- Waar ben jij goed in en wat kun jij minder goed? Laat zien wat je goed kan. Schrijf op wat je moeilijk vindt.
- Voer gesprekken met jouw persoonlijk coach: Wie ben jij? Wat kan jij? Wat wil jij? en Wat past bij jou?
- Zoek informatie over vervolgopleidingen en beroepen. Vraag bijvoorbeeld naar informatiebrochures of studiegidsen. Kijk op de website van de vervolgopleiding en bezoek open dagen of gastcolleges. Spreek met studenten of bezoek een werkplek.
- Neem de uitslag op van een beroepentest of studiekeuzetest.
- Laat zien wat je tijdens de stage doet. Wat gaat goed? Wat gaat minder goed? Wat vind je leuk om te doen?

Verzamel de antwoorden op deze vragen in jouw portfoliomap.

Neem dingen in het portfolio op waar je trots op bent.

Neem ook nuttige adressen en websites in je portfolio op.

2 Keuze instelling en inschrijving vervolgopleiding

- Kijk bij welke instellingen je de gekozen opleiding kan volgen. Verzamel informatie over de instelling en over de opleiding.
- Kijk hoe je naar de instelling kunt reizen. Met welk vervoer en op welke tijden?
- Je wilt vast weten of de opleiding bij je past en wat de opleiding jou kan bieden. Bereid samen met jouw persoonlijk coach een gesprek voor met iemand van de vervolgopleiding: Wat wil je weten? Wat ga je vragen? Welke voorzieningen zijn er voor jou in de opleiding? Hoe word je begeleid? Voor welke datum moet er worden ingeschreven? Vraag om een rondleiding in school.
- Maak een afspraak voor een gesprek op de vervolgopleiding. Kijk wie er met jou mee gaat. Maak een verslag van het gesprek.
- Kijk wat je moet doen om studiefinanciering aan te vragen. Zie www.ib-groep.nl. Dien de aanvraag tijdig in. Neem een kopie van de aanvraag op in het portfolio.
- Vul het aanmeldingsformulier voor de opleiding in. Vergeet niet te melden dat je een stoornis in het autistisch spectrum hebt. Stuur het formulier tijdig op naar de instelling. Neem een kopie van het formulier op in je portfolio.

Verzamel de antwoorden op deze vragen in jouw portfoliomap.

3 Voorbereiding op nieuwe opleiding

- Wat moet je allemaal kunnen als je naar de nieuwe opleiding of studie gaat?
- Wat wil je nog leren? Hoe doe je dat?
- Maak samen met jouw persoonlijk coach een plan: Wat wil je nog leren? Hoe? Wie kan je daarbij helpen?
- Bespreek regelmatig met jouw persoonlijk coach hoe het hiermee gaat.

Verzamel de antwoorden op deze vragen in jouw portfoliomap.
Laat in de portfoliomap zien wat je gedaan en geleerd hebt.

4 Intakegesprek op de nieuwe opleiding

- Bespreek met de persoonlijk begeleider hoe je jezelf presenteert bij het intakegesprek. Wat wil je laten zien?
- Bereid het gesprek samen met jouw persoonlijk begeleider goed voor. Denk hierbij aan: Wat wil je nog weten van de opleiding? Welke vragen heb jij nog? Waar heb je in de nieuwe opleiding begeleiding bij nodig? Wie is jouw contactpersoon? Hoe start het nieuwe studiejaar? Welke introductieactiviteiten vinden plaats?
- Maak een verslag van het intakegesprek en van de afspraken die gemaakt zijn.
- Schrijf op hoe het nieuwe studiejaar start.

Verzamel de antwoorden op deze vragen in jouw portfoliomap.

5a Instroom nieuwe opleiding

- Verzamel in het portfolio handige informatie over het eerste studiejaar. Denk aan: programma, rooster, vakanties en vrije dagen, planning tentamens en een plattegrond van de school. Denk ook aan: Waar kan ik hulp vragen en hoe? Waar vinden lessen plaats? Wat is de beste plek in de klas of in de collegezaal? Wat doe ik bij verzuim? Waar kan ik rustig studeren? Welke sociale activiteiten vinden plaats? Wat zijn de adresgegevens van mijn medestudenten?
- Schrijf de afspraken op die gemaakt zijn over de begeleiding door de persoonlijk coach. Schrijf op welke voorzieningen en regelingen voor je getroffen zijn. Vraag de studentdecaan of studieadviseur om de afspraken voor jou op papier te zetten.
- Plan alvast de afspraken met de persoonlijk coach en zet de afspraken in je agenda.
- Maak een verslag van de introductieactiviteiten. Laat zien wat je gedaan hebt.
- Schrijf na enkele weken op wat goed gaat in de nieuwe studie en wat je moeilijk vindt. Bespreek dit met je persoonlijk coach. Maak afspraken over de begeleiding. Neem deze afspraken in het portfolio op.
- Maak met de studieadviseur of persoonlijk coach afspraken over hoe en waarover de docenten (en medestudenten) geïnformeerd worden. Geef aan wat je eigen rol is.

5b Voortgang nieuwe opleiding

- Laat zien hoe het met je studie gaat. Neem werkstukken, presentaties en papers in jouw portfolio op. Denk ook aan ervaringen uit je stage en aan de studieresultaten die je behaald hebt.
- Bespreek met je persoonlijk coach hoe de studie verloopt. Verloopt alles volgens planning? Denk bijvoorbeeld aan tentamens en het inleveren van werkstukken. Zijn er aanpassingen in de planning van de studie nodig? Maak met je persoonlijk coach afspraken over de planning van je studie en zet die op papier. Stel het plan bij. Aan zaken die goed gaan hoef je niet meer te werken.
- Schrijf aan het einde van het eerste jaar op welke afspraken gemaakt zijn over hoe je in het tweede jaar begeleid wordt en door wie. Schrijf ook op welke voorzieningen en regelingen voor jou in het tweede jaar getroffen worden. Vraag de studentendecaan, studieadviseur of persoonlijk coach deze afspraken voor jou op papier te zetten.

Verzamel de antwoorden op deze vragen in jouw portfoliomap.

Laat in het portfolio zien waar je trots op bent.

Neem in het portfolio ook zaken op die je helpen om opdrachten goed uit te kunnen voeren. Denk bijvoorbeeld aan een stappenplan voor het plannen en uitvoeren van een werkstuk.

2.4 Maak een inhoudsopgave van jouw portfolio

Om een goed overzicht te hebben op de inhoud van jouw portfolio, maak je een inhoudsopgave.

Elke keer als je een nieuw document toevoegt aan jouw portfolio, nummer je eerst dit stuk en neem je het daarna in de inhoudsopgave op.

Je geeft een korte omschrijving van het document: Wat is de inhoud? Wat staat erin? Waarvoor kun je het stuk gebruiken? Vervolgens geef je aan welke afspraken je met de persoonlijk coach over het document gemaakt hebt.

De inhoudsopgave van je portfolio kan er als volgt uit zien:

Num mer stuk	Korte omschrijving stuk • Wat is de inhoud? • Wat staat in het stuk? • Waarvoor gebruik je het stuk?	Afspraken Wat heb je met je persoonlijk begeleider afgesproken?
1	Schriftelijke informatie over de opleiding voertuigentechniek bij ROC Nijmegen. Ik gebruik het bij het maken van een keuze voor een opleiding.	• Doornemen van de informatie • Aangeven wat ik nu weet van de opleiding • Wat wil ik nog weten van de opleiding? • Hoe krijg ik daar antwoord op? • Past deze opleiding bij mij en waarom?
2		
3		
4		
Enzo-voort		

Bijlage 2 - Overdrachtsdossier

1 Algemene informatie
Datum:
Ingevuld door:
Naam leerling:
Leeftijd:
Diagnose: door wie, wanneer vastgesteld?
Naam toeleverende school:
Naam contactpersoon:
Telefoonnummer/e-mailadres:
2 Kort overzicht schoolloopbaan
Welke scholen bezocht?
Vooropleidingen:
Hoe lang over gedaan?
Diploma('s):
3 Wat zijn de sterke en zwakke kanten van de leerling?
<i>a Welke vaardigheden bezit de student?</i> • Cognitieve vaardigheden • Sociale vaardigheden • Communicatieve vaardigheden • Emotioneel functioneren • Taakaanpak en leerstijl • Werkhouding en motivatie • Motorische vaardigheden

b Wat zijn stimulerende en protectieve factoren?

Denk bijvoorbeeld aan intelligentie, sociaal netwerk (thuis en vrienden), inzicht en acceptatie autisme, hobby's, speciale talenten en een reëel toekomstperspectief.

c Wat zijn belemmeringen bij het volgen van onderwijs?

Denk bijvoorbeeld aan belemmeringen op het gebied van sociaal functioneren, communicatie, cognitief functioneren en leerstijl, taakaanpak en werkhouding, plannen en uitvoeren van studie, volgen van colleges, samenwerken met anderen, maken van proefwerken en tentamens en herkennen van gevoelens bij anderen.

d Wat zijn stressoren bij het volgen van onderwijs?

Denk bijvoorbeeld aan negatief zelfbeeld, faalangst, relatie docenten/medeleerlingen, angsten, vermoeidheid en energietekort, instabiele thuissituatie.

e Welke stage-ervaringen?

Waar stage gelopen? Branche(s)? Wat zijn sterke en zwakke kanten?

4 Welke begeleiding en ondersteuning heeft de leerling in school ontvangen?

Korte samenvatting van de begeleiding en ondersteuning die de leerling gedurende zijn schoolloopbaan heeft gehad:

a Heeft de leerling leerlinggebonden financiering (rugzakje) ontvangen?

Globaal aangeven hoe rugzakje besteed is. Zie handelingsplannen.

b Wat voor extra zorg en (studie)begeleiding heeft de leerling gehad?

Training, speciale onderwijsbegeleiding, coaching, buddy/maatje en dergelijke.

c Wie heeft de leerling begeleid?

Persoonlijk coach, remedial teacher, mentor, decaan en/of ambulant begeleider.

d Wat was het effect van deze zorg en begeleiding? Moet deze worden voortgezet?

e Welke faciliteiten heeft de leerling gehad? Moeten deze worden voortgezet?

Compensaties, dispensaties, hulpmiddelen.

f Heeft de leerling/school ambulante begeleiding ontvangen?

Wie? (Naam, telefoonnummer en e-mailadres) Inhoud en effect van ambulante begeleiding?

5 Wie bieden extern zorg aan de leerling?

a Wie bieden extern zorg aan de leerling? Aard van de hulpverlening?

Naam en adres zorginstelling en contactpersoon.

b Heeft de leerling een persoonsgebonden budget (PGB)? Hoe wordt dit budget besteed?

6 Onderwijs- en onderwijsbehoeften van de leerling

Overzicht van de belangrijkste onderwijs- en onderwijsbehoeften van de leerling.

Denk bijvoorbeeld aan:

- begeleiding/coaching van de leerling bij de studie;
- bewaken van de studievoortgang;
- samenwerken en communiceren met medeleerlinge;
- volgen van lessen/colleges (communicatie en instructie);
- samenvatten van de lesstof;
- plannen van de studie;
- plannen van werkstukken, presentaties en praktijkopdrachten;
- uitvoeren groepsopdrachten;
- samenvatten hoofdpunten uit studieboeken;
- plannen en uitvoeren van tentamens;
- lopen van stages;
- plannen van buitenschoolse activiteiten;
- omgaan met stressoren (veiligheid);
- omgaan met vermoeidheid en energietekorten.

Bijlagen

Denk aan onderzoeksgegevens (diagnostische rapporten), overzichten schoolvorderingen en handelingsplannen en begeleidingsplannen.

Bijlage 3 - Protocol intakegesprek

1 Oriëntatie

a Korte omschrijving van de aard van de stoornis en de sterke en zwakke kanten van de leerling.
Wat is de diagnose? Door wie en wanneer vastgesteld? Wat is de prognose?

b Wat is de schoolloopbaan tot nu toe?
Diploma behaald?

c Wat is de sociale situatie?
Woonsituatie:
Zelfstandig wonen:
Steun van de omgeving:

d Wie bieden extern begeleiding?
Aard van de begeleiding:
Contactpersoon:

2 Inventarisatie

a Wat zijn de verwachtingen van de leerling ten aanzien van de opleiding?
Welk beroepsperspectief heeft de leerling voor ogen?

b Wat zijn positieve en stimulerende factoren van de leerling?

c Welke belemmeringen en knelpunten worden verwacht tijdens de studie?

- Aanwezigheid
- Belastbaarheid
- Planning en organisatie van de studie
- Volgen lessen en colleges
- Samenwerken en groepsopdrachten
- Stages en praktijkopdrachten
- Werkstukken, presentaties
- (On)begrip
- Sociale vaardigheden en assertiviteit
- Tentamens en toetsvorm
- Informatievoorziening, bijvoorbeeld roosters, zieke docent
- Reizen
- Vermoeidheid en stress
-
-

d Wat zijn de belangrijkste onderwijs- en onderwijsbehoeften van de leerling?

e Welke begeleiding is nodig?

Welke begeleiding heeft de leerling nodig?

Wat zijn aandachtspunten voor de begeleiding?

In welke frequentie?

f Welke aanpassingen zijn nodig in de studieprogramma?

g Welke speciale voorzieningen zijn voor de student nodig?

3 Realisatie

Afspraken op het gebied van:

a Wie coördineert de begeleiding vanuit de opleiding?

Wie is de persoonlijk coach?

b Wie is contactpersoon voor de student?

c Wie worden geïnformeerd? Docenten/medestudenten?

Denk aan toestemming van de leerling.

d Hoe is de deelname aan introductieactiviteiten geregeld?

e Wie treft welke aanpassingen in studieprogramma?

f Welke voorzieningen worden door wie aangevraagd?

Bijlage 4 - Verschillen tussen respondenten (leerlingen)

Voor de leerlingen die ik heb gevraagd als respondent voor de totale populatie leerlingen, ben ik op zoek gegaan naar verschillen tussen de leerlingen.

Hieronder staan de verschillen overzichtelijk in een tabel weergegeven.

geslacht	richting op Radar/ABS	richting ROC	niveau	BOL/BBL	warne overdracht	voortgang studie
Meisje 18 jaar	Oriëntatieklas Diploma, ja kader beroeps	zorg en welzijn	2	BOL	ja, voor de start van de vervolgopleiding kennis gemaakt.	gaat goed en volgt nog steeds de gekozen opleiding
Jongen 17 jaar	TL klas Diploma, ja Theoretische Leerweg	handel	4	BOL	nee, pas na 2 maanden bij AB'er bekend.	maakt de overstap van BOL naar BBL
Jongen 17 jaar	Bouw Diploma, ja basis beroeps	bouw	2	BBL	nee, pas na 3 maanden bij AB'er bekend.	was al gestopt met de opleiding, voordat de AB'er kwam, gaat de VAVO doen.

Bijlage 5 - Lege vragenlijst voor interview leerlingen

Informatieoverdracht

1. Heeft jouw mentor (of school), met toestemming van jou, informatie overgedragen aan de vervolgopleiding of ambulant begeleider?

Was dit mondelinge en/of schriftelijke informatie?

Vond deze informatieoverdracht in aanwezigheid van jou en/of jouw ouders/verzorgers plaats?

2. Is de vervolgopleiding van te voren geïnformeerd over jouw begeleidingsbehoeften?
(*uitleggen wat begeleidingsbehoeften kunnen zijn*)

Zo ja, door wie, wanneer en in aanwezigheid van jou en/of jouw ouders/verzorgers?

3. Als jij een cijfer mag geven van 1 tot 10, kun je dan aangeven hoe belangrijk het is dat de vervolgopleiding weet wat jouw begeleidingsbehoeften zijn.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]

Wil je jouw antwoord toelichten?

4. Is er na de instroom in de vervolgopleiding nog contact geweest met de vorige school en/of jouw mentor?

Zo ja, door wie?

5. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij het vindt dat er contact is tussen de vorige school en/of jouw mentor en de vervolgopleiding.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]

Wil je jouw antwoord toelichten?

Op 4 februari 2010 is er een voorlichting geweest met betrekking tot de uitstroom van vso-leerlingen naar het mbo en de studievoortgang van oud-leerlingen. Deze voorlichting werd gegeven door ambulant begeleiders aan leerkrachten van het Kompas.

6. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij het vindt dat leerkrachten op de hoogte worden gehouden van de studievoortgang van oud-leerlingen.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]

Wil je jouw antwoord toelichten?

7. Heb je nog aanvullingen op deze vragen (1 t/m 6)?

Voorbereiding leerling

8. Ben jij van te voren voorbereid op het intakegesprek van de vervolgopleiding?

Zo ja, door wie?

Hoe vond deze voorbereiding plaats?

9. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij het vindt dat je wordt voorbereid op een intakegesprek van de vervolgopleiding.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]

Wil je jouw antwoord toelichten?

10. Wie zouden er volgens jou betrokken moeten zijn bij het intakegesprek van de vervolgopleiding?

Wil je jouw antwoord toelichten?

Op 4 februari 2010 is er een voorlichting geweest in jouw groep bij het Kompas. Deze voorlichting werd gegeven door ambulant begeleiders en had twee doelen;

- 1. om jullie goed voor te bereiden op het mbo*
- 2. ervoor te zorgen dat je meldt dat je recht hebt op een leerling gebonden financiering (het rugzakje).*

11. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij deze voorlichting vindt.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]

Wil je jouw antwoord toelichten?

12. Heb je nog aanvullingen op deze vragen (8 t/m 11)?

Ambulante Begeleiding

13. Wist jij voordat je met de vervolgopleiding begon dat er ambulant begeleiders in het mbo komen die studenten begeleiden met een LGF (rugzakje)?

14. Hoe vind jij de informatie die je krijgt over ambulante begeleiding in het mbo?

Wil je jouw antwoord toelichten?

15. Heb jij voordat je aan de vervolgopleiding begon kennis gemaakt met jouw ambulant begeleider?

Zo ja, wat vond je ervan om van te voren te weten wie jou zou gaan begeleiden in de vervolgopleiding?

Zo nee, kun je aangeven of dit voor jou anders had mogen gebeuren?

16. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij het vindt om kennis te maken met een ambulant begeleider voor de start van de vervolgopleiding.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]

Wil je jouw antwoord toelichten?

17. Heb je nog aanvullingen op deze vragen (13 t/m 16)?

Doorgaande zorg en aanvullende opmerkingen

18. Hoe zou volgens jou doorgaande zorg in de praktijk plaats moeten vinden?
(*uitleggen wat doorgaande zorg is*)

19. Wat vond je van het gesprek?

20. Heb je nog vragen en/of opmerkingen?

Bijlage 6 - Verzamelde vragenlijst van 3 leerlingen

Informatieoverdracht

1. Heeft jouw mentor (of school), met toestemming van jou, informatie overgedragen aan de vervolgopleiding of ambulant begeleider?

Deelnemer 1: nee, de maatschappelijk werker, alleen aan de vervolgopleiding

Deelnemer 2: nee

Deelnemer 3: ja, de mentor aan de vervolgopleiding en AB'er

Was dit mondelinge en/of schriftelijke informatie?

Deelnemer 1: een dossier

Deelnemer 2: niks

Deelnemer 3: allebei, mondeling was 2 keer een gesprek (1 gesprek op vorige school en 1 gesprek op de vervolgopleiding), schriftelijk was een dossier.

Vond deze informatieoverdracht in aanwezigheid van jou en/of jouw ouders/verzorgers plaats?

Deelnemer 1: ouders hebben gesprek gehad met maatschappelijk werker.

Deelnemer 2: -

Deelnemer 3: ja, met mijn begeleider/verzorger erbij.

2. Is de vervolgopleiding van te voren geïnformeerd over jouw begeleidingsbehoeften? *(uitleggen wat begeleidingsbehoeften kunnen zijn)*

Deelnemer 1: nee

Deelnemer 2: nee, school en andere leerlingen wisten niets over mij.

Deelnemer 3: ja

Zo ja, door wie, wanneer en in aanwezigheid van jou en/of jouw ouders/verzorgers?

Deelnemer 1: -

Deelnemer 2: -

Deelnemer 3: voor de start van het schooljaar, samen met mijn begeleider is er een gesprek geweest. In het begin van het schooljaar tijdens het opstellen van het handelingsplan door de AB'er.

3. Als jij een cijfer mag geven van 1 tot 10, kun je dan aangeven hoe belangrijk het is dat de vervolgopleiding weet wat jouw begeleidingsbehoeften zijn.

[1] [2] [3] [4] [5] [6 **D 2**] [7 **D 1**] [8] [9] [10 **D 3**]

Wil je jouw antwoord toelichten?

Deelnemer 1: voor klasgenoten en docenten is het belangrijk te weten hoe te handelen in bepaalde situaties.

Deelnemer 2: ligt eraan welke begeleidingsbehoefte de leerling heeft, voor sommige is het heel belangrijk, die erg gedrag laten zien.

Deelnemer 3: als dat niet gebeurt wordt je overvraagd met dingen, verwachting van leerkrachten kunnen hoger zijn dan dat de leerling aankan, dat kan studieproblemen opleveren.

4. Is er na de instroom in de vervolgopleiding nog contact geweest met de vorige school en/of jouw mentor?

Deelnemer 1: ja

Deelnemer 2: nee

Deelnemer 3: nee

Zo ja, door wie?

Deelnemer 1: de maatschappelijk werker heeft opgebeld 2 maanden na de start van de vervolgopleiding.

Deelnemer 2: -

Deelnemer 3: -

5. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij het vindt dat er contact is tussen de vorige school en/of jouw mentor en de vervolgopleiding.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] **D 3** [8] **D 1+2** [9] [10]

Wil je jouw antwoord toelichten?

Deelnemer 1: belangrijk dat de nieuwe school weet waar je hebt gezeten, niet blanco beginnen.

Deelnemer 2: ROC moet weten hoe ik ben.

Deelnemer 3: in het begin wel, niet het hele jaar door.

Op 4 februari 2010 is er een voorlichting geweest met betrekking tot de uitstroom van vso-leerlingen naar het mbo en de studievoortgang van oud-leerlingen. Deze voorlichting werd gegeven door ambulant begeleiders aan leerkrachten van het Kompas.

6. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij het vindt dat leerkrachten op de hoogte worden gehouden van de studievoortgang van oud-leerlingen.

[1] [2] [3] [4] [5] **D 1+2** [6] **D 3** [7] [8] [9] [10]

Wil je jouw antwoord toelichten?

Deelnemer 1: belangrijk om te weten hoe het met de jongeren gaat, verder heeft het niet veel nut voor de leraren.

Deelnemer 2: ik denk dat de leerkracht het wel leuk vindt om te horen hoe het met mij gaat, voor mij maakt het niet veel uit.

Deelnemer 3: leerlingen doen toch wat ze willen, ook oude leraren zullen geen invloed hebben. Geen tips en adviezen geven, maar meer leuk om te horen hoe het met leerlingen gaat. Leerlingen zoeken dat zelf wel op als ze die interesse hebben.

7. Heb je nog aanvullingen op deze vragen (1 t/m 6)?

Deelnemer 1: netjes dat de maatschappelijk werker van de Radar heeft gebeld om te vragen hoe het gaat. Controle is belangrijk in het begin.

Deelnemer 2: belangrijk dat er controle is. Anders was ik nu niet naar school gegaan, dan was ik gaan werken.

Deelnemer 3: nee

Vorbereiding leerling

8. Ben jij van te voren voorbereid op het intakegesprek van de vervolgopleiding?

Deelnemer 1: nee

Deelnemer 2: nee

Deelnemer 3: ja

Zo ja, door wie?

Deelnemer 1: -

Deelnemer 2: -

Deelnemer 3: door mijn verzorger

Hoe vond deze voorbereiding plaats?

Deelnemer 1: -

Deelnemer 2: -

Deelnemer 3: het intakegesprek viel in de vakantie. Hij heeft mij voorbereid door voorbeelden te geven van vragen die ik zou kunnen verwachten over mijn stoornis.

9. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij het vindt dat je wordt voorbereid op een intakegesprek van de vervolgopleiding.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7 **D 1+2**] [8] [9] [10 **D 3**]

Wil je jouw antwoord toelichten?

Deelnemer 1: als je blanco komt, komt er veel op je af.

Deelnemer 2: dan weet je dat de intake-test meetelt, dan kan je zien of je net niveau aankan.

Deelnemer 3: dat je weet wat je over je stoornis moet vertellen, dat je geen verrassingen krijgt m.b.t. privé-vragen.

10. Wie zouden er volgens jou betrokken moeten zijn bij het intakegesprek van de vervolgopleiding?

Deelnemer 1: mentor van de vorige school en ikzelf.

Deelnemer 2: nieuwe leraar (studieloopbaanbegeleider) en oud mentor.

Deelnemer 3: leerling zelf, mogelijke mentor, verzorger/ouder en oud mentor.

Wil je jouw antwoord toelichten?

Deelnemer 1: mentor heeft mij meegemaakt, weet dus hoe je ermee om moet gaan.

Deelnemer 2: hierdoor komen de begeleidingsbehoeften op tafel.

Deelnemer 3: dan weten ze van te voren wat ik nodig heb.

Op 4 februari 2010 is er een voorlichting geweest in jouw groep bij het Kompas.

Deze voorlichting werd gegeven door ambulant begeleiders en had twee doelen;

1. om jullie goed voor te bereiden op het mbo

2. ervoor te zorgen dat je meldt dat je recht hebt op een leerling gebonden financiering (het rugzakje).

11. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij deze voorlichting vindt.

[1] [2] [3] [4] [5] [6 **D 1**] [7] [8 **D 3**] [9 **D 2**] [10]

Wil je jouw antwoord toelichten?

Deelnemer 1: toen nutteloos

Deelnemer 2: ze moeten weten dat binnen het mbo minder aandacht e.d. is

Deelnemer 3: ik ging al naar open dagen. 1 op 1 informatie geven werkt voor mij beter.
Het is wel belangrijk dat je het van tevoren weet.

12. Heb je nog aanvullingen op deze vragen (8 t/m 11)?

Deelnemer 1: de voorlichting en voorbereiding moet anders. Wie de overdracht geeft moet het boeiend maken, of een oud-leerling meenemen.

Deelnemer 2: probleemkinderen houden niet van luisteren. De voorbereiding op een intakegesprek en de voorlichting moet anders, bijv. door een doeopdracht.

Deelnemer 3: directe terugkoppeling van de intake-test en het intakegesprek is belangrijk, zodat je weet waar je aan toe bent.

Ambulante Begeleiding

13. Wist jij voordat je met de vervolgopleiding begon dat er ambulante begeleiders in het mbo komen die studenten begeleiden met een LGF (rugzakje)?

Deelnemer 1: is wel verteld.

Deelnemer 2: nee

Deelnemer 3: ja

14. Hoe vind jij de informatie die je krijgt over ambulante begeleiding in het mbo?

Deelnemer 1: beperkt door de maatschappelijk werker.

Deelnemer 2: slecht

Deelnemer 3: wel goed

Wil je jouw antwoord toelichten?

Deelnemer 1: ik wist voordat ik aan de opleiding begon niks.

Deelnemer 2: ik wist niet dat ik er een kreeg, voordat je weggaat moet je weten wie je krijgt.

Deelnemer 3: gesprek was al vooraf aan de start van de opleiding.

15. Heb jij voordat je aan de vervolgopleiding begon kennis gemaakt met jouw ambulant begeleider?

Deelnemer 1: nee

Deelnemer 2: nee

Deelnemer 3: ja

Zo ja, wat vond je ervan om van te voren te weten wie jou zou gaan begeleiden in de vervolgopleiding?

Deelnemer 3: je kan van tevoren aangeven wat de begeleidingsbehoeften zijn. Ik werd gerustgesteld voordat ik aan de opleiding begon.

Zo nee, kun je aangeven of dit voor jou anders had mogen gebeuren?

Deelnemer 1: van tevoren duidelijkheid, zodat je meteen een stukje extra begeleiding krijgt.

Deelnemer 2: gelijk, voordat je van school afgaat.

16. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij het vindt om kennis te maken met een ambulant begeleider voor de start van de vervolgopleiding.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7 **D 1**] [8 **D 2**] [9] [10 **D 3**]

Wil je jouw antwoord toelichten?

Deelnemer 1: van tevoren duidelijkheid, zodat je meteen een stukje extra begeleiding krijgt.

Deelnemer 2: nu ging de start slecht, de kennismaking had van tevoren moeten, zodat ik wist naar wie ik toe kon gaan met mijn probleem.

Deelnemer 3: ik wist bij de start wie een aanspreekpunt is.

17. Heb je nog aanvullingen op deze vragen (13 t/m 16)?

Deelnemer 1: niks bijzonders

Deelnemer 2: belangrijk dat je weet wat een AB'er doet, dat je weet wie je aanspreekpunt is. Het liefst een bekende van de vorige school, maar het mag een vreemde zijn, als deze echt belangstelling heeft.

Deelnemer 3: nee

Doorgaande zorg en aanvullende opmerkingen

18. Hoe zou volgens jou doorgaande zorg in de praktijk plaats moeten vinden?

(uitleggen wat doorgaande zorg is)

Deelnemer 1: begeleider op de Radar meegaat naar de vervolgopleiding en daar de begeleiding voortzet.

Deelnemer 2: met een AB'er die de controle houdt. Deze kan helpen en leerkrachten controleren of ze afspraken nakomen.

Deelnemer 3: behandelingsgesprekken voeren, POP gesprekken die vanuit de opleiding worden gedaan. Dat de AB'er op de hoogte wordt gehouden, zodat deze kan kijken welke alternatieven er zijn voor een student als het niet loopt zoals het zou moeten. Ondersteuning en controle bij de studievoortgang.

19. Wat vond je van het gesprek?

Deelnemer 1: makkelijk, vragen zijn makkelijk, ook voor andere leerstoornissen een leuk gesprek.

Deelnemer 2: leuk

Deelnemer 3: leuk

20. Heb je nog vragen en/of opmerkingen?

Deelnemer 1: ik zou het leuk vinden als ik een uitnodiging krijg voor de presentatie van het onderzoek op de Radar.

Deelnemer 2: ik hoop dat er verbetering komt m.b.t. de begeleiding na de Radar, dat de voorbereiding en kennismaking vooraf gebeurt. Ik wil wel weten of de leerkrachten hier iets aan hebben.

Deelnemer 3: nee

Bijlage 7 - Lege vragenlijst voor enquête leerkrachten

Beste leerkracht van VSO het Kompas,

Voor mijn Master opleiding SEN (Special Educationel Needs) voer ik dit schooljaar een praktijkonderzoek uit.

Voor u ligt een vragenlijst. Ik wil u uitnodigen deze in te vullen ten behoeve van mijn praktijkonderzoek.

Het onderzoek is er op gericht om de behoeften van leerlingen die uitstromen van het vso naar het mbo in kaart te brengen. De behoeften zijn gericht op de persoonlijke begeleiding tijdens het laatste schooljaar van vso het Kompas.

De probleemstelling van mijn onderzoek is:

Wat is de behoefte aan persoonlijke begeleiding van een vso-leerling van het Kompas die uitstroomt naar ROC Lek of ROC VALLEI ?

Naast de informatie die ik van de leerlingen zelf krijg, vind ik het belangrijk om te weten hoe leerkrachten denken over de begeleiding van deze leerlingen. Wat er al gedaan wordt en waar jullie behoeften liggen aan ondersteuning tijdens deze begeleiding van de leerlingen.

De antwoorden die uit de vragenlijsten naar voren komen worden vertrouwelijk behandeld.

De resultaten van het onderzoek zullen leiden tot aanbevelingen en gebruikt worden bij het opstellen van een stappenplan dat kan bijdragen tot doorgaande zorg van vso-leerlingen naar het mbo.

Hieronder volgen 12 gesloten vragen, 6 schaalvragen en 3 open vragen. Het invullen van de vragenlijst zal ongeveer 10 minuten in beslag nemen.

Er zijn geen goede of foute antwoorden. Het zijn uw persoonlijke antwoorden.

U kunt het bolletje voor het antwoord inkleuren. Als u het antwoord wilt verbeteren zet u een kruis door het eerder ingevulde antwoord en kleurt vervolgens een andere in.

Bij de schaalvragen zet u een cirkel om het juiste getal. Bij de schaalvragen staat de 1 voor helemaal niet belangrijk en de 10 voor heel belangrijk.

Tijdens het beantwoorden van de vragen kan het zijn dat u extra aanvullingen zou willen geven. Hiervoor is op het eind van de vragenlijst ruimte in het kader extra opmerkingen.

Retourneren van de vragenlijst kan anoniem in mijn postvakje op de vijfde verdieping voor 22 april 2010.

Visie

1. Heeft de school een visie op de overgang van het vso naar een vervolgopleiding?

0 ja

0 nee

0 weet ik niet

2. Voelt u zich als leerkracht verantwoordelijk voor de overgang van leerlingen naar een vervolgopleiding?

0 ja

0 nee

3. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk u het vindt dat er een lijn is in de doorgaande zorg tussen het vso en een vervolgopleiding.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]

Informatieoverdracht

4. Draagt de school of leerkracht schriftelijk informatie van de leerling over aan de vervolgopleiding?
De schriftelijke informatie is de koude overdracht waarbij persoonlijke gegevens worden overgedragen.

0 altijd 0 meestal 0 soms 0 nooit

5. Draagt de school of leerkracht mondeling informatie van de leerling over aan de vervolgopleiding?

0 altijd 0 meestal 0 soms 0 nooit

6. Specifieke begeleidingsbehoeften geven inzicht in de wijze waarop het beste aan de behoeften van de leerling tegemoet gekomen kan worden.

Krijgt de vervolgopleiding informatie over de specifieke begeleidingsbehoeften van de leerling?

0 altijd 0 meestal 0 soms 0 nooit

7. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk u het als leerkracht vindt dat de vervolgopleiding weet wat de specifieke begeleidingsbehoeften van een leerling zijn.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]

8. Is er na de instroom in de vervolgopleiding nog contact met de leerling en/of vervolgopleiding?

0 jaarlijks 0 half jaarlijks 0 maandelijks 0 nooit

9. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk u het vindt om contact te houden met de leerling en/of vervolgopleiding.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]

Vorbereiding leerling

10. Maken de leerlingen een portfolio?

0 altijd 0 meestal 0 soms 0 nooit

11. Wordt de leerling door u als leerkracht voorbereid op een intakegesprek van de vervolgopleiding?

0 altijd

0 meestal

0 soms

0 nooit

12. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk u het vindt dat de leerling wordt voorbereid op een intakegesprek van de vervolgopleiding.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]

13. Wie zouden er volgens u betrokken moeten zijn bij de voorbereiding op het intakegesprek?

14. Weet u hoe een intakegesprek plaatsvindt bij de vervolgopleiding?

0 ja

0 nee

15. Wie zouden er volgens u betrokken moeten zijn bij het intakegesprek van de vervolgopleiding?

16. Op 4 februari 2010 is er een voorlichting geweest in de klas voor de leerlingen. Deze voorlichting werd gegeven door ambulant begeleiders en had als doel om leerlingen beter voor te bereiden op de verschillen tussen vso en mbo en ervoor te zorgen dat de leerlingen melden dat ze een leerling gebonden financiering hebben.

Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk u deze voorlichting voor de leerlingen vindt.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]

Ambulante Begeleiding

17. Bent u op de hoogte van de dienst ambulante begeleiding in het mbo?

0 ja

0 nee

18. Heeft u al eens contact gehad met een ambulant begeleider?

0 ja

0 nee

19. Op 4 februari 2010 is er een voorlichting geweest met betrekking tot de uitstroom van vso-leerlingen naar het mbo en de studievoortgang van oud-leerlingen. Deze voorlichting werd gegeven door ambulant begeleiders.

Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk u deze voorlichting vindt.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]

20. Indien u aanwezig bent geweest, heeft u na deze voorlichting meer inzicht gekregen in de uitstroom en doorgaande zorg van vso-leerlingen naar een vervolgopleiding?

0 ja

0 nee

0 weet ik niet, ik was niet aanwezig

21. Hoe zou volgens u doorgaande zorg in de praktijk plaats kunnen vinden?

Extra opmerkingen

Hierbij wil ik u bedanken voor het invullen van deze vragenlijst en het verlenen van uw medewerking.

Met vriendelijke groet,

Sandra Geurds (ambulant begeleider)

Bijlage 8 - Verzamelde vragenlijst van 9 leerkrachten

Visie

1. Heeft de school een visie op de overgang van het vso naar een vervolgopleiding?
0 ja **5** 0 nee **1** 0 weet ik niet **3**
2. Voelt u zich als leerkracht verantwoordelijk voor de overgang van leerlingen naar een vervolgopleiding?
0 ja **9** 0 nee **0**
3. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk u het vindt dat er een lijn is in de doorgaande zorg tussen het vso en een vervolgopleiding.

[1] [2] [3] [4] [5] **1** [6] [7] [8] **2** [9] **4** [10] **2**

Informatieoverdracht

4. Draagt de school of leerkracht schriftelijk informatie van de leerling over aan de vervolgopleiding?
De schriftelijke informatie is de koude overdracht waarbij persoonlijke gegevens worden overgedragen.
0 altijd **1** 0 meestal **5** 0 soms **2** 0 nooit **0** 0 geen ervaring **1**
5. Draagt de school of leerkracht mondeling informatie van de leerling over aan de vervolgopleiding?
0 altijd **1** 0 meestal **1** 0 soms **6** 0 nooit **0** 0 geen ervaring **1**
6. Specifieke begeleidingsbehoeften geven inzicht in de wijze waarop het beste aan de behoeften van de leerling tegemoet gekomen kan worden.
Krijgt de vervolgopleiding informatie over de specifieke begeleidingsbehoeften van de leerling?
0 altijd **1** 0 meestal **4** 0 soms **3** 0 nooit **0** 0 weet ik niet **1**
7. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk u het als leerkracht vindt dat de vervolgopleiding weet wat de specifieke begeleidingsbehoeften van een leerling zijn.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] **1** [8] **1** [9] **3** [10] **4**

8. Is er na de instroom in de vervolgopleiding nog contact met de leerling en/of vervolgopleiding?
0 jaarlijks **1** 0 half jaarlijks **1** 0 maandelijks **0** 0 nooit **5** weet ik niet **1**
Extra opmerking: tot 1 jaar na het verlaten van de oriëntatieklas 1

9. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk u het vindt om contact te houden met de leerling en/of vervolgopleiding.

[1] [2] [3] [4] [5] **1** [6] **4** [7] **1** [8] **1** [9] **1** [10] **1**

Vorbereiding leerling

10. Maken de leerlingen een portfolio?

0 altijd **0** 0 meestal **0** 0 soms **3** 0 nooit **6**

11. Wordt de leerling door u als leerkracht voorbereid op een intakegesprek van de vervolgopleiding?

0 altijd **0** 0 meestal **4** 0 soms **4** 0 nooit **0** nog niet **1**

12. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk u het vindt dat de leerling wordt voorbereid op een intakegesprek van de vervolgopleiding.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] **3** [8] **3** [9] **2** [10] **1**

13. Wie zouden er volgens u betrokken moeten zijn bij de voorbereiding op het intakegesprek?

- mentor, leerling, ouders/verzorgers.
- mentor met duidelijke richtlijnen aangegeven door school.
- leerling, ouders, mentor.
- mentor, ouders, eventueel AB'er.
- leerkracht en leerling.
- docent, ambulante begeleiding, ouders.
- mentor, leerling
- mentor, ouders/verzorgers, leerling
- mentor, leerling

14. Weet u hoe een intakegesprek plaatsvindt bij de vervolgopleiding?

0 ja **4** 0 nee **5**

15. Wie zouden er volgens u betrokken moeten zijn bij het intakegesprek van de vervolgopleiding?

- mentor, leerling, afdelingsleider opleiding, ouder/verzorger.
- leerling, ouders, mentor en eventueel IB'er, intaker.
- leerling, ouders, mentor vso, AB'er, nieuwe begeleider.
- mentor, leerling, nieuwe school.
- mentor, leerling, intaker
- ouders, leerling, eventueel ambulante begeleiding, mentor, intaker.
- leerling, intaker, mentor
- leerling, ouders, mentor, nieuwe school.
- mentor, leerling, intaker

16. Op 4 februari 2010 is er een voorlichting geweest in de klas voor de leerlingen. Deze voorlichting werd gegeven door ambulant begeleiders en had als doel om leerlingen beter voor te bereiden op de verschillen tussen vso en mbo en ervoor te zorgen dat de leerlingen melden dat ze een leerling gebonden financiering hebben.

Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk u deze voorlichting voor de leerlingen vindt.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] **1** [8] **3** [9] **3** [10] **2**

Aanvulling: ook voor derde jaars

Ambulante Begeleiding

17. Bent u op de hoogte van de dienst ambulante begeleiding in het mbo?

0 ja **9** 0 nee **0**

18. Heeft u al eens contact gehad met een ambulant begeleider?

0 ja **8** 0 nee **1**

19. Op 4 februari 2010 is er een voorlichting geweest met betrekking tot de uitstroom van vso-leerlingen naar het mbo en de studievoortgang van oud-leerlingen. Deze voorlichting werd gegeven door ambulant begeleiders.

Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk u deze voorlichting vindt.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] **1** [7] **3** [8] **1** [9] **3** [10] **1**

20. Indien u aanwezig bent geweest, heeft u na deze voorlichting meer inzicht gekregen in de uitstroom en doorgaande zorg van vso-leerlingen naar een vervolgopleiding?

0 ja **6** 0 nee **0** 0 weet ik niet, ik was niet aanwezig **3**

21. Hoe zou volgens u doorgaande zorg in de praktijk plaats kunnen vinden?

niet ingevuld: **3**

- Ik ben startend leerkracht en alles is dus nieuw voor mij. Ik heb zelf naar zaken moeten vragen en heb weinig begeleiding wat betreft de overgang van leerlingen. Ik zou hier meer duidelijkheid en zorg in willen hebben.

- De taak van de zorgcoördinatoren op een ROC is mij niet helemaal duidelijk. Vooral het aantal beschikbare uren (per ROC per leerling) wijkt nogal eens af.
- Geen idee. Er valt 80% uit in het vervolgonderwijs. In het voortraject moet er meer gebeuren. In het starttraject moet er meer gedaan worden. Na het starttraject moet er goed “vinger aan de pols”gehouden worden.
- Eerder beginnen. Niet pas in het 4^e jaar. Mentoren veel meer betrekken. Regelmatig contact met mentoren als leerling in MBO zitten. Mentoren op de hoogte houden en tips geven over wat anders kan.
- Door een intensief contact met de vervolgopleiding.
- Betere voorlichting, duidelijkheid eisen MBO naar mentor (competenties, niveau, vakken, andere vaardigheden), format/info → waaraan denken als mentor, ouders, leerling.

Extra opmerkingen

Niks ingevuld: 8

Belangrijk voor de leerling is dat de hulpverlening rondom de leerling gerealiseerd is voordat de stap naar vervolgonderwijs gemaakt wordt. Dit houdt in dat er indien nodig reclassering, voogd, MEE, UWV, AB'er, leerling kennen. Iemand moet de “spin”in het hulpverleningstraject willen zijn anders is de hulpverlening “los zand”. De mentor de Radar zorgt voor contact vervolgonderwijs (meelopen, kennismaking afdelingsleider, leerkrachten, medeleerlingen, bezoek open dag en bezoek school op reguliere schooldag. Meegaan met leerling op eerste schooldag indien nodig. Openbaar vervoer begeleider). Denk aan oud-leerling F.T. Deze is niet uitgevallen in het MBO onderwijs, mede dankzij zeer goed voorbereidingstraject. Niet alles past op dit papier. Succes.

Bijlage 9 - Lege vragenlijst voor enquête AB'ers

Beste collega ambulant begeleider,

Voor mijn Master opleiding SEN voer ik dit schooljaar een praktijkonderzoek uit.

Voor je ligt een vragenlijst. Ik wil je uitnodigen deze in te vullen ten behoeve van mijn praktijkonderzoek.

Het onderzoek is er op gericht om de behoeften van leerlingen die uitstromen van het vso naar het mbo in kaart te brengen. De behoeften zijn gericht op de persoonlijke begeleiding tijdens het laatste schooljaar van vso het Kompas.

De probleemstelling van mijn onderzoek is:

Wat is de behoefte aan persoonlijke begeleiding van een vso-leerling van het Kompas die uitstroomt naar ROC Lek of ROC VALLEI ?

Naast de informatie die ik van de leerlingen zelf krijg, vind ik het belangrijk om te weten hoe ambulant begeleiders denken over de begeleiding van deze leerlingen. Wat er al gedaan wordt en wat jullie ervaringen in de praktijk zijn bij de uitstroom van vso-leerlingen naar het mbo.

De antwoorden die uit de vragenlijsten naar voren komen worden vertrouwelijk behandeld.

De resultaten van het onderzoek zullen leiden tot aanbevelingen en gebruikt worden bij het opstellen van een stappenplan dat kan bijdragen tot doorgaande zorg van vso-leerlingen naar het mbo.

Hieronder volgen 9 gesloten vragen, 6 schaalvragen en 3 open vragen. Het invullen van de vragenlijst zal ongeveer 10 minuten in beslag nemen.

Er zijn geen goede of foute antwoorden. Het zijn jouw persoonlijke antwoorden.

Je kunt het bolletje voor het antwoord inkleuren. Als je het antwoord wilt verbeteren zet je een kruis door het eerder ingevulde antwoord en kleurt vervolgens een andere in.

Bij de schaalvragen zet je een cirkel om het juiste getal. Bij de schaalvragen staat de 1 voor helemaal niet belangrijk en de 10 voor heel belangrijk.

Tijdens het beantwoorden van de vragen kan het zijn dat je extra aanvullingen zou willen geven, hiervoor is op het eind van de vragenlijst ruimte in het kader extra opmerkingen.

Retourneren van de vragenlijst kan anoniem in mijn postvakje in Velp, voor 22 april 2010.

Visie

1. Heeft de AB-dienst een visie op de overgang van het vso naar het mbo?

☐ ja

☐ nee

☐ weet ik niet

2. Voel jij je als ambulant begeleider verantwoordelijk voor de overgang van vso-leerlingen naar het mbo?

☐ ja

☐ nee

3. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij het vindt dat er een lijn is in de doorgaande zorg

tussen het vso en het mbo.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]

Informatieoverdracht

4. Draag jij namens de school of leerkracht schriftelijk informatie van de vso-leerling over aan de vervolgopleiding?

0 altijd 0 meestal 0 soms 0 nooit

5. Draag jij namens de school of leerkracht mondeling informatie van de vso-leerling over aan de vervolgopleiding?

0 altijd 0 meestal 0 soms 0 nooit

6. Krijgt de vervolgopleiding informatie over de specifieke begeleidingsbehoeften van de vso-leerling?

0 altijd 0 meestal 0 soms 0 nooit

7. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij het als ambulant begeleider vindt dat de vervolgopleiding weet wat de specifieke begeleidingsbehoeften van een vso-leerling zijn.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]

8. Is er na de instroom in de vervolgopleiding nog contact met de vorige school en/of leerkracht van de vso-leerling?

0 jaarlijks 0 half jaarlijks 0 maandelijks 0 nooit

9. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij het vindt om contact te houden met de vorige school en/of leerkracht van de vso-leerling.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]

Voorbereiding leerling

10. Wordt de vso-leerling door jou als ambulant begeleider voorbereid op het intakegesprek van de vervolgopleiding?

0 altijd

0 meestal

0 soms

0 nooit

11. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij het vindt dat de vso-leerling wordt voorbereid op een intakegesprek van de vervolgopleiding.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]

12. Wie zouden er volgens jou betrokken moeten zijn bij de voorbereiding op het intakegesprek?

13. Weet jij hoe een intakegesprek plaatsvindt bij de vervolgopleiding?

0 ja

0 nee

14. Wie zouden er volgens jou betrokken moeten zijn bij het intakegesprek van de vervolgopleiding?

15. Op 4 februari 2010 is er een voorlichting geweest in de klas voor de vso-leerlingen. Deze voorlichting werd gegeven door ambulant begeleiders en had als doel om leerlingen beter voor te bereiden op de verschillen tussen vso en mbo en ervoor te zorgen dat de leerlingen melden dat ze een leerling gebonden financiering hebben.

Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij deze voorlichting voor de leerlingen vindt.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]

Ambulante Begeleiding

16. Op 11 januari 2010 is er tijdens het groot overleg een voorlichting geweest over de uitstroom van v(s)o-leerlingen naar het mbo. Deze voorlichting werd gegeven door ambulant begeleiders van het mbo.

Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij deze voorlichting vindt.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10]

17. Indien jij aanwezig bent geweest, heb je na deze voorlichting meer inzicht gekregen in de uitstroom en doorgaande zorg van v(s)o-leerlingen naar een vervolgopleiding?

0 ja

0 nee

0 weet ik niet, ik was niet aanwezig

18. Hoe zou volgens jou doorgaande zorg in de praktijk plaats kunnen vinden?

Extra opmerkingen

(ruimte voor als je nog extra informatie of opmerkingen kwijt wilt, waarvoor je in de vragenlijst geen ruimte hebt gekregen)

Hierbij wil ik jou bedanken voor het invullen van deze vragenlijst en het verlenen van jouw medewerking.

Met vriendelijke groet,

Sandra Geurds (ambulant begeleider)

Bijlage 10 - Verzamelde vragenlijst van 8 AB'ers

Visie

1. Heeft de AB-dienst een visie op de overgang van het vso naar het mbo?

0 ja **6** 0 nee **2** 0 weet ik niet **0**

2. Voel jij je als ambulant begeleider verantwoordelijk voor de overgang van vso-leerlingen naar het mbo?

0 ja **8** 0 nee **0**

3. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij het vindt dat er een lijn is in de doorgaande zorg tussen het vso en het mbo.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10] **8**

Informatieoverdracht

4. Draag jij namens de school of leerkracht schriftelijk informatie van de vso-leerling over aan de vervolgopleiding?

0 altijd **1** 0 meestal **0** 0 soms **4** 0 nooit **3**

5. Draag jij namens de school of leerkracht mondeling informatie van de vso-leerling over aan de vervolgopleiding?

0 altijd **1** 0 meestal **2** 0 soms **3** 0 nooit **2**

6. Krijgt de vervolgopleiding informatie over de specifieke begeleidingsbehoeften van de vso-leerling?

0 altijd **3** 0 meestal **0** 0 soms **5** 0 nooit **0**

7. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij het als ambulant begeleider vindt dat de vervolgopleiding weet wat de specifieke begeleidingsbehoeften van een vso-leerling zijn.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] **1** [9] **1** [10] **6**

8. Is er na de instroom in de vervolgopleiding nog contact met de vorige school en/of leerkracht van de vso-leerling?

0 jaarlijks **3** 0 half jaarlijks **2** 0 maandelijks **0** 0 nooit **1**

0 weet ik niet **2**

9. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij het vindt om contact te houden met de vorige school en/of leerkracht van de vso-leerling.

[1] [2] [3] [4] [5] **1** [6] **2** [7] **1** [8] **4** [9] [10]

Vorbereiding leerling

10. Wordt de vso-leerling door jou als ambulant begeleider voorbereid op het intakegesprek van de vervolgopleiding?

0 altijd **1** 0 meestal **0** 0 soms **4** 0 nooit **3**

11. Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij het vindt dat de vso-leerling wordt voorbereid op een intakegesprek van de vervolgopleiding.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] **2** [7] [8] **2** [9] [10] **4**

12. Wie zouden er volgens jou betrokken moeten zijn bij de voorbereiding op het intakegesprek?

- De mentor, ouders en de AB'er
- Vooropleiding, AB'er
- de leerling, de mentor, de AB'er die op de vervolgopleiding komt.
- Mentor, AB'er
- Decaan toeleverende school, mentor toeleverende school, eventuele oude AB'er, rugzakbegeleider nieuwe school, nieuwe AB'er, ouders.
- Mentor, ouders, AB'er
- mentor, ouders/verzorgers, AB'er
- Student, ouders, oude en nieuwe ambulant begeleider, mentor

13. Weet jij hoe een intakegesprek plaatsvindt bij de vervolgopleiding?

0 ja **6** 0 nee **2**

14. Wie zouden er volgens jou betrokken moeten zijn bij het intakegesprek van de vervolgopleiding?

- De mentor, ouders, AB'er vmbo en mbo, SLB'er van de nieuwe opleiding
- student, AB, ouders, voorgaande school (mentor)
- de leerling, indien mogelijk ouders en/of verzorgers, de AB'er, eventueel de mentor en de intaker, liefst ook nog de SLB'er (deze is vaak voor het einde van het schooljaar niet bekend)
- Student/leerling, ouders, eventueel AB'er en/of mentor.
- Decaan toeleverende school, mentor toeleverende school, eventuele oude AB'er, rugzakbegeleider nieuwe school, nieuwe AB'er.

- Naast de student: ouders, oude en nieuwe ambulant begeleider, zorgcoördinator
- Ouders, AB'er en/of mentor (verlengde intake).
- leerling, ouders, mentor, AB'er.

15. Op 4 februari 2010 is er een voorlichting geweest in de klas voor de vso-leerlingen. Deze voorlichting werd gegeven door ambulant begeleiders en had als doel om leerlingen beter voor te bereiden op de verschillen tussen vso en mbo en ervoor te zorgen dat de leerlingen melden dat ze een leerling gebonden financiering hebben.

Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij deze voorlichting voor de leerlingen vindt.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] **2** [9] [10] **6**

Ambulante Begeleiding

16. Op 11 januari 2010 is er tijdens het groot overleg een voorlichting geweest over de uitstroom van v(s)o-leerlingen naar het mbo. Deze voorlichting werd gegeven door ambulant begeleiders van het mbo.

Geef op een schaal van 1 tot 10 aan hoe belangrijk jij deze voorlichting vindt.

[1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] **2** [9] [10] **6**

17. Indien jij aanwezig bent geweest, heb je na deze voorlichting meer inzicht gekregen in de uitstroom en doorgaande zorg van v(s)o-leerlingen naar een vervolgopleiding?

0 ja **4** 0 nee **2** 0 weet ik niet, ik was niet aanwezig **2**

18. Hoe zou volgens jou doorgaande zorg in de praktijk plaats kunnen vinden?

- Met voldoende kennis van de geschiedenis van de leerling een op maat gemaakt onderwijsplan.
- Opstellen protocollen over uitstroom en warme overdracht.
- De toeleverende school draagt schriftelijk informatie over, waarbij in een overdrachtsformulier wordt aangegeven dat er onderwijsbehoeften zijn. In de mondelinge overdracht worden deze onderwijsbehoeften toegelicht. Uit de intake-test (VDL) komen ook ondersteuningsaanbevelingen. Het is goed om de onderwijsbehoeften en de aanbevelingen met elkaar te vergelijken, dit zou een AB'er kunnen doen. Op deze manier krijgt de nieuwe opleiding een duidelijk beeld van de vraag en de verwachtingen van de student. De opleiding kan er een SLB'er aan koppelen. Deze heeft weer contact met de leerling en AB'er om voor de start van de nieuwe opleiding een handelingsplan (in concept) op te stellen.
- Ik kan me vinden in jullie voorstel, zoals toen verwoord.

- Zie ons werkstuk!

- Naast de protocollen die toen uitgereikt zijn heb ik geen aanvullingen. Wel hoop ik dat er wat van komt. Het is wel bewerkelijk.

- Leerlijnen afstemmen van het VSO op het vervolg in het MBO. Op de hoogte blijven van elkaars visie, werkwijze en ontwikkeling.

- Niks ingevuld: **1**

Extra opmerkingen

(ruimte voor als je nog extra informatie of opmerkingen kwijt wilt, waarvoor je in de vragenlijst geen ruimte hebt gekregen)

- Niks ingevuld **6**

- Ik heb nog geen ervaring met warme overdracht, ben gestart in september jl. Wel een grote voorstander hiervan

- Succes met je studie.